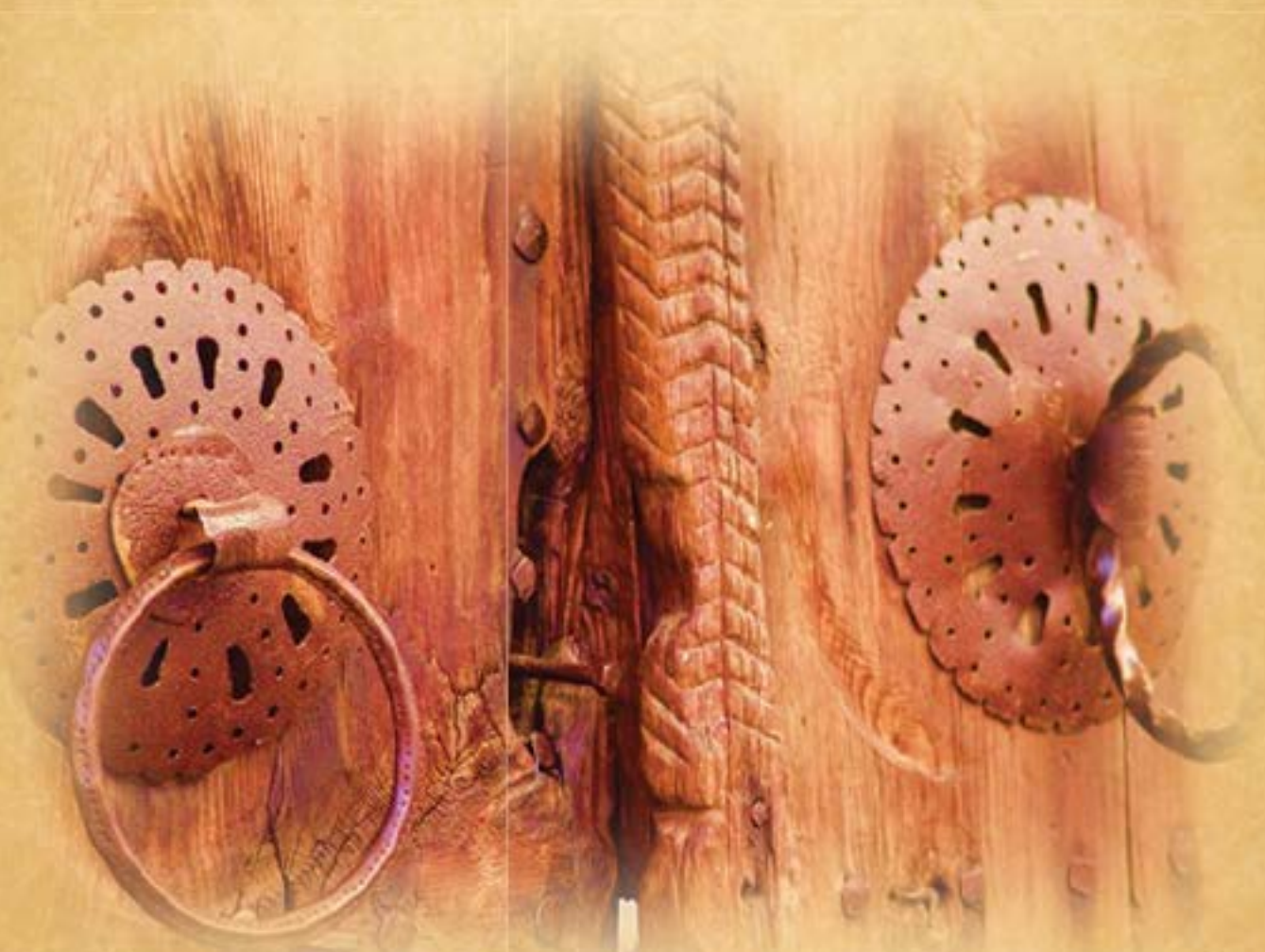


m-r Izeta Babačić-Dazdarević


d-r Redžep Škrijelj

JEZIK I KULTURA BOŠNJAKA

ZA TREĆI RAZRED
devetogodišnje osnovne škole



2020



Autori:

m-r Izeta Babačić-Dazdarević

d-r Redžep Škrijelj

Recenzentska komisija

1. Prof. d-r Fehim Husković, univerzitetski profesor - predsjednik
2. Lile Arsova, nastavnik - član
3. Anisa Trpčevska, nastavnik - član

Grafička priprema:

Zoran Avramovski

Štampa: Poliesterdej dooel, Skoplje

Tiraž: 101

Со решение на министерот за образование и наука бр. 26-1264/1 се продолжува важноста на одлуката за одобрување и употреба на овој учебник

Odlukom o odobravanju i upotrebi udžbenika iz predmeta Jezik i kultura Bošnjaka za treći razred devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja br. 22-49/1 od 13.01.2016. godine donesenom od Nacionalne komisije za udžbenike

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

373.3.016:811.163.4(497.6)(075.2)


BABAČIĆ-Dazdarević, Izeta

Jezik i kultura Bošnjaka za treći razred devetogodišnje osnovne škole / Izeta Babačić-Dazdarević, Redžep Škrijelj. - Skoplje : Ministarstvo obrazovanja i nauke Republike Sjeverne Makedonije, 2020. - 164 str. : илустр. ; 30 см

ISBN 978-608-226-831-6

1. Škrijelj, Redžep [автор]

COBISS.MK-ID 51641861



PREDGOVOR

Poštovani školarci,

Ovaj udžbenik je namijenjen vama kako bi vam se omogućilo da se upoznate sa književnim bosanskim jezikom, djelima dječije književnosti, kulturom Bošnjaka i kako da primjenjujete stečena znanja u usmenom i pisanom izražavanju.

Svakako, vi ste dosada započeli obrazovanje na makedonskom jeziku, učite engleski jezik i možda i još neki strani jezik, ali niste imali prilike da učite i bosanski jezik. Sada imate mogućnost u makedonskom obrazovnom sistemu da učite svoj maternji jezik i vjerujte, kada poznajete svoj maternji standardni jezik, lakše ćete učiti i sve ostale jezike. Naravno, udžbenik je namijenjen i svim vašim drugarima i drugaricama koji imaju želju da prošire svoja poznavanja i znanja o ostalim etničkim zajednicama koje žive u R. Makedoniji.

Udžbenik je rađen po Nastavnom planu i programu devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja za izborni predmet *Jezik i kultura Bošnjaka*. Nastavne sadržine obrađene u ovom udžbeniku, omogućit će vam stjecanje osnovnih znanja i sposobnosti za pisanje, slušanje, čitanje i govor na književnom bosanskom jeziku.

Ovo je sa velikim zadovoljstvom urađeno za vas i znajte da ovo nije sve, veliko duhovno bogatstvo pisane riječi posjeduje vaš narod kojim trebate biti ponosni. Ali, i od vas zavisi koliko ćete vi imati želju, motivaciju i poštovanje da se i dalje bogatite tim blagom koje se ne može potrošiti.

Zato, uživajte dok učite, istražujte, čitajte, govorite, pišite, prenesite vaša znanja i mladima i starijima i vidjećete, svi će se obradovati vašem znanju, a vi najviše.

U obradi nastavnih sadržina, družiti ćete se sa Dinom i Aldinom. Oni će vam pomoći da lakše i zabavnije savladate gradivo.

Želimo vam puno sreće u tome!

Autori





SADRŽAJ

Predgovor	3
UČIMO ĆIRILICU I LATINICU	7
Azbuka i abeceda	9
Штампана и писана слова ћирилице	11
Štampana i pisana slova latinice	31
Vježbamo ćirilicu i latinicu	63
Stojan Tarapuza, <i>Septembar je ćarobnjak</i>	63
Браћа Грим, <i>Сврака и сврачићу</i>	64
Народна кинеска прича, <i>Тигар и лисица</i>	64
Ризо Џафић, <i>Скровиште</i>	65
RADUJEMO SE ŽIVOTU	67
Šukrija Pandžo, <i>List na putu</i>	68
Enisa Osmanćević-Ćurćić, <i>Za sretan put po dukat žut</i>	69
Opisivanje predmeta	71
Muhidin Šarić, <i>Šta to potok radi zimi</i>	71
Refik Lićina, <i>Uspavanka</i>	72
Ismet Bekrić, <i>Domovina nije rijeć iz spomenara</i>	73
Muška i ženska bošnjacka imena	74
Bela Džogović, <i>Imena stara</i>	76
Ismet Bekrić, <i>Ruke moga tate</i>	76
Frederiko Garsija Lorka, <i>Luckasta pjesma</i>	77
Šukrija Pandžo, <i>Proljećni dan</i>	78
Zehra Hubijar, <i>Radost te zove</i>	79
Nasiha Kapidžić-Hadžić, <i>Trćimo za suncem</i>	80
Poezija i proza	81
Bisera Alikadić, <i>Nena, Sena i ćekmedže</i>	82
Ešref Berbić, <i>Kako je jesen stigla u šumi</i>	83
Rifat Kukaj, <i>Telefon</i>	85
Telefonski razgovor	86
Ahmet Hromadžić, <i>Ledena gora</i>	87
Narodna basna, <i>Vrba i trn</i>	89
Lav Nikolajević Tolstoj, <i>Dva druga</i>	90
Redžep Hodža, <i>Maslaćak i šipurak</i>	91
Azra Mulaić, <i>Lastavice</i>	92



Pričanje po nizu slika, <i>Snješko Bijelić</i>	94
Pričanje po datim riječima, <i>Susret u šumi</i>	95
Pričanje po doživljaju	95
Dušan Radović, <i>Krokodil</i>	96
Olivera Šijački, <i>Kako smo postali članovi biblioteke</i>	98
Alija Isaković, <i>Priča o Pink Panteru</i>	99
Narodno stvaralaštvo	102
Narodna priča, <i>Dječak sa praznom saksijom</i>	103
Narodna priča, <i>Sedam prutova</i>	103
Narodna pjesma, <i>Braća i sestrice</i>	104
Narodna priča, <i>Nasrudin hodža i car</i>	104
Brzalice, zagonetke, poslovice	105
Ela Peroci, <i>Tisućputa lijepa</i>	106
Nada Zidar-Bogadi, <i>Prodavaonica na kraju grada</i>	109
LIJEPA RIJEČ JE JOŠ LJEPŠA KADA JE PRAVILNO NAPISANA	111
Glas, slog, riječ	112
Redoslijed riječi u rečenici	113
Imenice	114
Obavještajne, upitne i usklične rečenice	115
Potvrдне i odrične rečenice	117
Izgovor i pisanje glasova Č, Ć, DŽ, Đ	118
Veliko slovo u pisanju vlastitih imena i prezimena, geografskih pojmova i praznika	119
Interpunkcijski znaci	121
KULTURA BOŠNJAKA	123
NEKA OVA SEHARA, LJUBAV ZA TVOJ NAROD STVARA	123
Glavna obilježja Bošnjaka	125
Narodna kultura	127
Narodne pjesme	127
Narodni instrumenti	128
Narodne igre i kola	128
Narodne nošnje	129
Narodni običaji	130
Stari zanati	131
LEKTIRNI KUTAK	133



UČIMO ĆIRILICU I LATINICU





AZBUKA I ABECEDA

Bosanski jezik ima dva ravnopravna pisma: latinicu i ćirilicu. Iako se latinica upotrebljava znatno češće, potrebno je poznavati i ćirilicu. Redoslijed latiničnih slova naziva se **abeceda**.

U ćirilici svakom glasu našega jezika odgovara po jedan znak, za 30 glava-
sova imamo 30 slova.

Redoslijed ćiriličnih slova naziva se **azbuka**.

Алдине, како ћемо те
латиницу, те ћирилицу?
Све ми се помијешало у
глави.

Не брине Динице, ја сам
поређ тебе. Латиница је
мој проблем. Па ти је
већ пола знаш, на ком-
пјутеру се дописујемо
латиницом, зар не?





ШТАМПАНА И ПИСАНА СЛОВА ЋИРИЛИЦЕ

АЗБУКА



A sada otvori udžbenik za treći razred iz makedonskog jezika i uporedi slova makedonske ćirilice sa slovima bosanske ćirilice. Koliko slova ima makedonska, a koliko bosanska azbuka? Koja slova su ista, a koja različita? Neka slova nisu zastupljena, na primjer slovo „S“ - своно, nema ga u bosanskoj ćirilici. А, Ќ и Ћ, а Ѓ и Ђ? Jeste li primjetili razliku?

Napišite vaša imena i prezimena makedonskom i bosanskom ćirilicom i uporedite sličnosti i razlike. Na primjer:

Македонска азбука

Ајсела Кујовиќ
Златан Рамовиќ
Ќерим Беќировиќ

Босанска азбука

Ајсела Кујовић (а не Кујович)
Златан Рамовић (а не Рамовиќ)
Ђерим Беђировић (а не Черим Бечирович)



Препиши штампана и писана слова у свеску:

ШТАМПАНА СЛОВА

Aa

Oo

Ee

Jj

ПИСАНА СЛОВА

Aa

Oo

Ee

Jj



Кк

Мм

Тт

Кк

Мм

Тт



Додај слова која недостају:

М	А		К	
	Ј		А	
К		Ј		К
	Т		Т	
М		М		





Препиши реченице писаним словима:

Мајка је моја.
Ајка и Маја.
Мема и Нино.
Кемо има кајмак.
Тата, ето маме!
Мима таји тамо.





ШТАМПАНА СЛОВА

Ии

Сс

Нн

Шш

ПИСАНА СЛОВА

Ии

Сс

Нн

Шш





Препиши реченице писаним словима:

Нино има камион.
Шемса носи каиш.
Емине, Машо, нема Семине!
Ко то шамијом ми маше?
Која је оно тамо, Мино?





ШТАМПАНА СЛОВА

уу

Вв

Лл

Рр

ПИСАНА СЛОВА

Уу

Вв

Лл

Рр



Ово су народне пословице. То су кратке реченице које нам поручују и уче да будемо мудрији. Прочитајте их, разговарајте о томе шта сте разумјели.

Без муке, нема науке.
Шта можеш данас, не остављај за сутра.





Препиши реченице писаним словима:

Лела мирише лалу.
Оловка је на сто.
Мила моја мајка, оставила ми Емила.
Невена шета са Лелом.





ШТАМПАНА СЛОВА

Бб

Пп

Дд

ПИСАНА СЛОВА

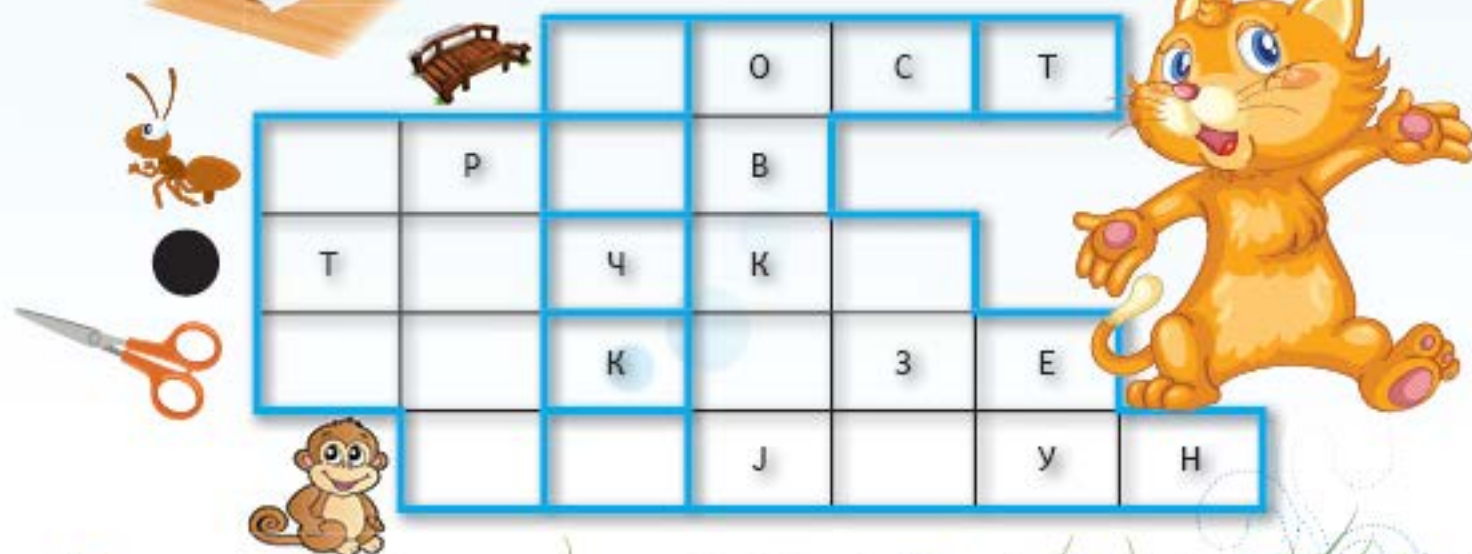
Бб

Пп

Дд



Ријешите укрштене ријечи:





Препиши реченице писаним словима:

Бабо ми донио бонбоне за Бајрам.
Биба има меда и тротинет.
Влатко и Дамир лете балоне.
Рамо воли млијeko и кајмак.





ШТАМПАНА СЛОВА

Зз

Жж

ПИСАНА СЛОВА

З з

Ж ж



Прочитај:

КО ЈЕ ПРЕД ШКОЛОМ

Златан и Ибрахим сједе у клупи. Клуца је до прозора. Ибрахим и Златан добро виде шта се дешава у дворишту. Виде и како пас мирно дријема. То је Ибрахимов Рекс. Он увјек залаје кад школско звоно зазвони.

Ибрахим и Златан се радују одмору. Милују Рекса. Јуре по дворишту. Двориште је тада пуно смијеха и радости.

Разговор о тексту:

Како се зову дјечаци у овом тексту?
Шта они гледају кроз прозор?
Како се зове пас?
Чему се радују дјечаци? Зашто?





Препиши реченице писаним словима:



Жанета тјера Адмира.
Минела и Арбен пјевају пјесме.
Наставник је помиловао Енеса.
Вардар је мој тим.
Адис је са жабом уплашио Зину.



ШТАМПАНА СЛОВА



ПИСАНА СЛОВА



Прочитај загонетке, размисли и погоди.

Црвен трчи по путићу у црвеном капутићу. (отејип)
Кућица у горици на једној ножици. (акручеп, авиљг)





Препиши реченице писаним словима:



Голуб је на грани.
Ћуп је пун меда.
Един чека Амелу пред школом.
Цвијеће је процвјетало.
Немој каснити у мејтеп!



ШТАМПАНА СЛОВА

ЉЉ

ПИСАНА СЛОВА

Љљ



Прочитај и препиши овај текст:

ЉИЉАНИ ЗА МОГ БАБА

Љиљани су процвјетали у башти. Цвјетају и руже и кадифе. Ја ћу набрати љиљане за мог баба. Он је мени поклонио лијеп живот и слободу. Пуно га волим.



ШТАМПАНА СЛОВА

X x

Ф ф

Ђ ђ

ПИСАНА СЛОВА

X x

Ф ф

Ђ ђ





Прочитај и препиши овај текст.

ЧАРОБНА ФРУЛИЦА

У једном је селу живио млади пастир. Чувао је стадо на пропланцима, поред ријека, на ливадама. Пастир није морао ићи за стадом. Имао је чаробну фрулицу. Довољно је било само да засвира и стадо би се враћало.

Гледала то вјeverица. Једног дана док је пастир спавао, вјeverица се прикраде и украде чаробну фрулицу. Свирала је несташна вјeverица и пробудила пастира. На гранама дрвећа играле су вјeverице своје коло радости. Пастир се смијао.

- Баци ми фрулицу, вјeverице! - повикао је пастир.
- Теби није требала док си се одмарао, а ми смо се веселиле - рекла му је вјeverица. - Ево, узми и свирај. -



Читај ове брзалице и изговори их што брже можеш:

Четири чавчића на чунчићу чућећи цијучу.

У дворишту циче кучићи, мјаучу мачићи, пијучу пилићи и
ћућоре врапчићи.



ШТАМПАНА СЛОВА

Џ Џ

Џевад
Џенан
Џемил
Џафер

ПИСАНА СЛОВА

Џ џ

Џемила
Џенана
Џенита
Џевахир



Прочитај и препиши овај текст писаним словима.

ЏЕВАДОВ ЏЕМПЕР

Џевад је обукао нови џемпер. Џемпер је исплела Џевадова нана. Дуго је нана плела, плела и на крају исплела.

Исплела је џемпер од вуне и љубави.

- Нано, баш је лијеп џемпер - каже унук.
- Ти си мени љепши - одговара нана.
- Ја волим овај џемпер - каже Џевад.
- А ја волим тебе - рече нана и загрли унука.





Прочитај загонетке, размисли и објасни како си разумио.

Ко хоће веће, изгуби из вреће.
Скромност је мајка свих врлина.

ШТАМПАНА СЛОВА

Њ њ

ПИСАНА СЛОВА

Њ њ



Прочитај и препиши реченице:

Вјетар њише гране.
Ово је зеко.
Фазан лети.
Корњача је спора.





























Напиши два списка ученика свог разреда: један са штампаним ћиричним словима и други са писаним ћиричним словима. Прво се пише презиме, а онда име.

1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		



ŠTAMPANA I PISANA SLOVA LATINICE

Aa  <i>Aa</i>	Bb  <i>Bb</i>	Cc  <i>Cc</i>	Čč  <i>Čč</i>	Ćć  <i>Ćć</i>	Dd  <i>Dd</i>
Dž dž  <i>Dž dž</i>	Đ đ  <i>Đ đ</i>	Ee  <i>Ee</i>	Ff  <i>Ff</i>	Gg  <i>Gg</i>	Hh  <i>Hh</i>
Ii  <i>Ii</i>	Jj  <i>Jj</i>	Kk  <i>Kk</i>	Ll  <i>Ll</i>	Lj lj  <i>Lj lj</i>	Mm  <i>Mm</i>
Nn  <i>Nn</i>	Nj nj  <i>Nj nj</i>	Oo  <i>Oo</i>	Pp  <i>Pp</i>	Rr  <i>Rr</i>	Ss  <i>Ss</i>
Šš  <i>Šš</i>	Tt  <i>Tt</i>	Uu  <i>Uu</i>	Vv  <i>Vv</i>	Zz  <i>Zz</i>	Žž  <i>Žž</i>





ШТАМПАНА СЛОВА

ПИСАНА СЛОВА

A a



A a

A a

A a

M m



M m

M m

M m



Vježbaj pisanje ova dva slova: Am, ma, mam, mama.

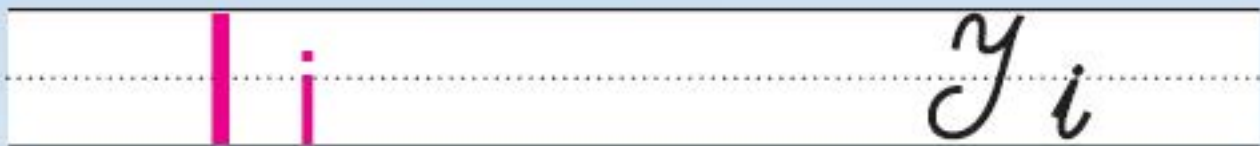
Blank handwriting lines for practice.



l i



y i



Vježbaj pisanje slova: ami, Mia, Ami, imam, mama.



Upiši slovo l.



K		T
---	--	---

B		k
---	--	---



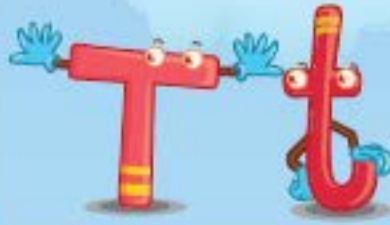
S		R
---	--	---

ž		R
---	--	---

A je avion, Anesa, Amir,
M je mama, maca, Meris,
l je igla, ibrik, igra.



T t



T t

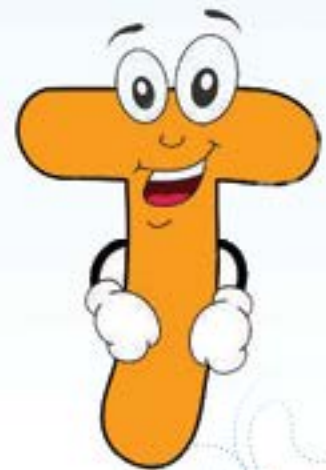
T t

T t

Tetka ima mene.
Tarik voli fudbal.
Tvoja seka pije mlijeko.



Vježbaj pisanje slova povezivanjem: tata, Tima, mata,
tama, tata i mama.



O o



O o

O o

O o

O, Orhan je moj drug.
O, kao osam osmaka.
O, kao osnovna škola.
O, kao moje oko.



Upiši slovo O.



N

J

S

M



Prepiši ove riječi i rečenice štampanim
i pisanim slovima latinice.

Tamo ima tama.
Mima i Tima.
Moma ima Toma.

N n

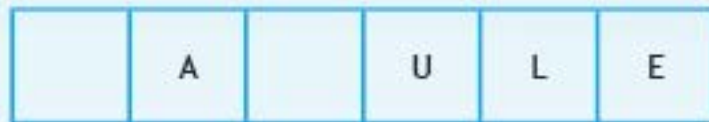


N n

N n

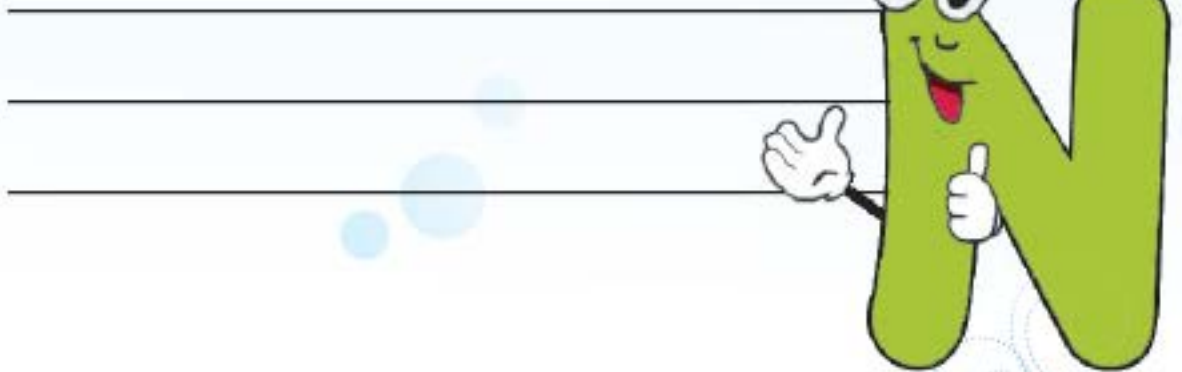
N n

Ne klepeći nanulama,
čuže te i moja nana,
pa mi kaže haj ti bona,
donesi nam još bombona!



Prepiši riječi i rečenice štampanim i pisanim slovima.

Nana ima nas.
Mima, Tima i Nina.
Momo je mio.



S s

S s



S s

S s



Sunce si moje, kaže mama,
slatko si moje, kaže tata,
a ja mudro kažem svima:
sladoleda za sve ima!



L A V U J

O K



Prepiši riječi i rečenice štampanim i pisanim slovima.

Sena ima nas.
Mino, tama je!
Nana ima sito.



Three horizontal lines for handwriting practice.



E e



E e

E e

E e



E kao ekser, ekler,
e kao Ekrem, Eva,
e kao ekurzija,
e kao emisija.



M

A

Č

P

I

L



Prepiši rečenice štampanim i pisanim slovima.

Mama nema mesa.
Edhem je sam.
Enisa sama nosi Mema.



R r



R r

R r

R r

R je ruža, riba, ruka,
r je ris, roda, rak,
r je Redžep, Robert,
r je Rukija, Rozalina.



I B A



U K E



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Mamina i tatina Mina.
Rema ima stan.
Renatin san.



Three horizontal lines for handwriting practice.



J j



J j

J j

J j



J kao jesen, jabuka, jež,
j kao jastuk, jorgan, jogi,
j kao Jasmin, Jasmina, Jehona,
j kao Jovan, Jonuz, Jusuf.



E

Ž

A

B

U

K

A



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Jeste, to je moja Resmija.
Tatin i mamin sin.
Tina nosi jaje.
Jasna meni daje Reno.





L l



L l

L l

L l

L kao lisica, leptir, lutka,
l kao leptica, lala, Lejla,
L kao Lina, Leo, Lana
L kao lav, lavor, lopta.



A

A

K

O

A



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Lejla se smije mami: Mama, ti si lijepa lala, a ja sam lijepa Lejla!





Lj lj



Lj lj

Lj lj

Lj lj

Lj kao ljubav,
Ljubičica, Ljilja,
Ljuboš, Ljubljana,
Ljubica..

Dino, Dino,
a ljiljan?



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Ti si moj ljiljan, lijepa moja Ljiljo! Mama ljulja Ljilju na ljulju.



Š š



Š š

Š š

Š š



Š kao šator, šuma, šumar,
š kao šaran, šija, šubara,
š kao škola, šestar, šimšir,
š kao Šemsudin, Španija.



E I R

D O B O



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Šemso i Šejla su mali. Oni se šale i smiju.
Sjeli su sa Šenolom i Šadijom u šumi.





K k



K k

K k

K k

K kao Konjari,
Koniče, Kumanovo,
Kičevo, Koreja,
Kipar, Kalifornija,
Kanzas, Katar.



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Kata i Kanita imaju kutu. Kuta je mala i slatka.



D d



D d

D d

D d

D kao duga, kratka, ne,
ne! D kao drvo, djeda,
dar, d kao Damir, Dija-
na, Davud, d kao De-
bar, Danska, Dablin.
Hm, interesantno!



	U	G	A
--	---	---	---



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Damir, mama i tata nisu tu. Otišli su sa Dalijom na odmor.



G g



G g

G g

G g

G kao grom, golub, grad,
g kao gušter, gusenica,
g kao Gostivar, Godovo, Goražde,
g kao gurabija, gulaš, grah,
g kao Galija, Goran, Galina.



R O M

I T A R A



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Grad ima mnogo gostiju. Došli su Goran Karan i Dino Merlin.
Gaša i Goran se raduju.



P p



P p

P p

P p

Popare sam pojela,
pohranila me nana,
pa sam puno porasla,
škola mi je jača strana.



Pa kaže: pas, patka,
put, pet, patika, pita-
zeljanica, (ako može)
Prilep, Pintija, Poljska,
Portugal, Pašo,
Petar Pan...



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Pitao Pašo Petar Pana: Kako letiš, a ne padaš?
Petar Pan: Imam krila, pa ne padam.



Z z



z z

Z z

z z



Z ko zub, zubar, zubobolja,
z ko zebra, zmija, zec,
z ko zambak, zumbul, zelen,
z ko Zulija, Zana, Zejna,
z ko Zejto, Zoran, Zito.



U B

E C



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Zejto i Jasmin jedu pitu. Anesa je umijesila pitu sa zeljom.
Zelje je zeleno i korisno.

V v



V v

V v

V v

Velika je Zemlja. Valja
učit: Veles, Visoko,
Viena ili Beč, Venecija,
Varšava, Venecuela.



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Vatra je strašna. Gasi se vodom.
Zejna se uplašila od vatre. Nana Vahida joj sliva stravu.



B b



B b

B b

B b



B kao brat, burazer, braco,
b kao brava, barut, broj,
b kao boranija, bršljen,
B kao Berovo, Berane, Beograd,
B kao Bahrija, Begija, Begza,
B kao Berat, Branko, Beti.



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Berat se igra sa Bahrijom. Došao je i Branko.
Oni su dobri drugovi.
Prave brod.



C c



C c

C c

C c



Cijela mi tabla mala
da zapišem što znam.
C kao cvijet, cvijeće,
ciklama, crešnja,
cveklo, crv, cipele,
cunami, car, Cveta,
Cuna, Carigrad...



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Carigrad je u stvari Istanbul. Mora da je pun careva i carica.
Ja bih onda bio carević da sam tamo.



Č č



Čč

Č č

Čč

Č kao čokolada,
čovjek, čuperak,
četka, čerga, čaj,
čorba, čokolada,
Čad, Čečenija....
Ne mogu više!



Čekaj, čekaj,
mislim da je tebi
stalo samo do
čokolade!



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Često se pitam šta to ima u čokoladi. Čiji je recept prvi bio.
Čuvam se da se ne udebljam ali, čokolada nije za čuvanje.



Ć ć



Ćć

Ć ć

Ćć



Ć kao ćilim, ćup, ćilibar,
ć kao ćumur, ćebe, ćar,
ć kao ćuran, ćurka, ćuprija,
Ć kao Ćazim, Ćerima,
Ć kao Ćelebija, Ćerim.



K

U

A

U

R

K

A



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Ćerim i Ćamila su otišli u grad. Kupuju novi ćup mami jer su stari
ćup slomili. Babo će kupiti novi ćilim.



H h



H h

H h

H h

H, h, hrast, hanuma, hurma,
han, harmonika, hotel, hlad,
hljeb, Hana, Hasnija, Husein,
Harun, Haris, Hasanbegovo,
Herceg Novi, Holandija, Ha-
nover, Havana, Havaji. Ovo
Havaji, nije loše!



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Hasan ima harmoniku. Halima ga gleda i smije mu se: Hasane, har-
monika ne svira sama. Haj onu, za ružu Halimu, hoćeš?



Ž ž



Ž ž

Ž ž

Ž ž



Ž je žir, žalfija, žubor,
ž je žena, život, žito,
ž je žirafa, žaba, žapče,
Ž je Žaneta, Željko,
Ž je Žepče, Ženeva.



P

U

A

B

A



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Žabac je u bari. Žapče je pored žapca.
Upita ga: Dragi moj tata Žapcu, kaži mi što su sve žabe zelene?



F f



F f

F f

F f



F kao fudbal, fotelja, furna,
f kao flejta, foka, fenjer,
F kao Fatima, Fiona,
F kao Francuska, Finska,
F kao Foča, Firenca,
F kao Fadil, Fahrudin.



O T E L J A

U D B A L



Prepiši štampanim i pisanim slovima.



Fatmir igra fudbal sa Fahrudinom i Frenkijem. Oni idu u fudbalski klub „Vardar“. Dobri su fudbaleri i puno su pohvaljeni.



Nj nj



Nj nj

Nj nj

Nj nj

Tvoja je Amire torta
ljepša, ali njena je
usta nezamjenjiva.

Njegova je torta
ljepša od tvoje.



Prepiši štampanim i pisanim slovima.

Životinje umjesto usta imaju njuške. Njihove njuške služe da njima
njuše mirise i otkrivaju brzo hranu za njihovu mladunčad.



Đ đ



Đđ

Đ đ

Đđ

Nosim mami đurđevak
na dar. Pa kad skuham
kahvicu, baš će biti
sretna.



Prepiši štampanim i pisanim slovima u svesku.

Đ kao đevrek, đerdan,
đ kao đurđevak, đon,
đ kao đak, đerđef,
Đ kao Đurđevdan, Đulbo,
Đ kao Đulzulejha, Đula.

Đemila svake godine bere đurđevak. Ona ode na livadi i postavi
đerđef da veze. Ponekad skuha kahvu pa pije sa Đulzulejhom. Đulo
se šali pa ih naziva hanumice.

Dž dž



Dž dž

Dž dž

Dž dž



Dž kao džez, džip,
dž kao džemper, džin,
Dž kao Dženan, Džonatan,
Dž kao Dženita, Džafer.



E M

E M P E R



Prepiši štampanim i pisanim slovima u svesku.

Mama je isplela džemper Dževadu. Dževad ne želi da nosi džemper u školu. Mama je tužna jer se mnogo trudila. Dževad je vidio tužnu majku i riješio da obuče džemper.

Drugarima se dopao Dževadov džemper. Dževad je ponosan na svoju majku i na svoj džemper.





Napiši štampanim i pisanim slovima imena članova tvoje šire i uže porodice.

1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		



VJEŽBAMO ĆIRILICU I LATINICU

Септември е волшебник

Септември е волшебник
слезе до ридиштата,
со лисје пожолтени
ги покри патиштата.

Прошета низ лозјата
ги обра гроздовите,
од гранките стежнати
ги скина плодовите.

Со песна ги разбуди
од сон училиштата,
со слика ги украси,
ги смете двориштата.

Ги изора нивите
ги замати реките,
со брашно од пченица
ги наполни вреќите.

Септември е волшебник
насекаде патува,
со четка невидлива
и гори позлатува.

Стојан Тарапуза

September je čarobnjak

September je čarobnjak,
sišao do brda,
i lišćem požutjelim
pokrio pute.

Prošetao vinogradima
obrao grožđe,
sa grana otežalih
plodove skinuo.

Pjesmom probudio
usnule škole,
slikama украсio,
i očistio dvore.

Izorao njive,
pomutio rijeke,
sa pšeničnim brašnom
napunio vreće.

September je čarobnjak
i svuda putuje,
sa nevidljivim kistom
pozlatio šume.

Stojan Tarapuz
prepjev: Izeta Babačić



Препишите ови лијепу пјесму
словима ћирилице и латинице.



СВРАКА И СВРАЧИЋИ

Одвела сврака сврачиће у поље да сами науче тражити храну. Њима то буде криво: љепше им је у гнијезду гдје им мајка у кљуну доноси јело.

СВРАКА: Дјецо, доста сте велики да се сами храните...

СВРАЧИЋИ: Ловци ће нас устријелити.

СВРАКА: Не, неће. Треба им времена да нанишане. Спазите ли да дижу пушку и да је прислањају уз лице, а ви одлетите.

СВРАЧИЋИ: То бисмо и учинили. Али шта ако неко узме камен па се њиме баци на нас? За то му не треба нишанити. Шта ћемо онда?

СВРАКА: Па можете видјети како се сагиње да узме камен.

СВРАЧИЋИ: А ако још отприје има камен у руци па га свакога часа може бацити?

СВРАКА: Гле, гле, па ви већ свашта знате! Већ се умиијете сами бринути за се - рече сврака и остави сврачиће.



Браћа Грим



Читај овај текст, препиши га за домаћи задатак и припреми се за глуму.

ТИГАР ИЗА ЛИСИЦЕ

Тигар једнога дана ухвати лисицу. Лисица му рече:

- Не усујуђеш се ваљда мене да поједеш! Ја сам поглавар свих животиња. Прекршио би Божји закон ако би мене појео. Ако сумњаш у то, пусти ме да идем испред тебе, а ти ме прати и видјећеш да ли ће се иједна животиња усудити да ми се приближи.

Тигра пристаде и крену у стопу са лисицом. Све животиње које су их видјеле без разлике утекоше. Запањен и увјерен да је лисица поглавар свих животиња, тигар оде својим путем.



Кинеска прича



Прочитајте овај текст и подијелите улоге па глумите. Препишите ова текст ћирилицом и латиницом.

СКРОВИШТЕ

Нико у кући није знао за моју тајну, осим Злаје.

То је било тајно скровиште у грму на ливади, недалеко од куће. И нико није улазио у то моје скровиште, осим Злаје. Злаја је улазио само у мом присуству. Био би поносан ако бих му дозволио да остане једно вријеме у гомили шарених предмета. Кад имамо неку тајну, одемо у скровиште, па тамо разрађујемо планове. Кад нешто скривамо у кући, сакријемо се у нашем скровишту.

Било је то мјесто чудно и необично. Мој мали свијет у ком се одвијао један дио мог живота.

За моје скровиште везано је много занимљивих догађаја.

Једном је у то скровиште ушла нека стара мачка. Гледао сам је како тетура по ливади и тихо је дозивао. Покушавао сам да одгонетнем да ли тетура од глади, зиме, болести или старости.

- Ходи, мацо. Ја ћу ти помоћи - тепао сам.

Она је без страха ушла, легла у један ћошак и гледала ме тужно.

Управо сам јео комад круха, па сам га спустио пред мачку. Она је муњевито зграбила крух и почела јести.

Једном сам рано ушао у скровиште и нашао у њему пса. Била је то куја нашег сусједа. Другог дана пса је нестало, а на мјесту гдје је био остало је шесторо штенади.

- Ух, Велија, шта ћемо сад? - забринуо се Злаја.

- Не брени, смислићемо нешто - рекао сам, јер сам ја увјек ковао планове и доносио одлуке.

Међутим, трећег јутра у скровишту није било ни кује ни њених псића. Однијела их је на сигурно мјесто.

Ризо Џафић



Знаш ли шта је скровиште?
Ко је знао за скровиште?
Шта се налазило у скровишту?
Који су се занимљиви догађаји десили?

Прочитајте овај текст и препишите га писаним словима
ћирилице и латинице.





RADUJEMO SE ŽIVOTU



LIST NA PUTU

Sagnula se mala seja
nad utrta put
i podigla list sa zemlje,
i crven i žut.

Pa pomisli: on boluje,
met'la ga na dlan,
a nad njima smiješio se
tih jesenji dan.

I kap kiše, gle, na njemu:
to je suza trag.
Pognula se i spustila
na nj poljubac blag.

Zašuškao list uveli,
sletio na put
i zaspao snom dubokim,
rasplakan i žut.

Šukrija Pandžo

Zapiši naslov i ime autora.



Ova pjesma ima šesnaest stihova i četiri strofa. Stih je jedan red u pjesmi, a strofa je sastavljena od nekoliko redova odnosno stihova. U ovoj pjesmi strofe su sastavljene od četiri stiha.

O čemu pjeva pjesnik?
Šta je pomislila djevojčica za list? Zašto?
Postupci djevojčice su puni nježnosti i toplote u trećoj strofi. Šta je ona uradila?
Kakav je kraj pjesme?
Šta ti razmišljaš o ovoj pjesmi?

Nauči ovu pjesmu napamet i pripremi se za školsku priredbu.

ZA SRETAN PUT PO DUKAT ŽUT

U nebo plavo,
u duboki zdenac,
jesenjeg dana
svaka grana
baca po dukat
žut -
za sretan
put.

Za čiji put
po dukat žut?
Za čiju sreću
dukata vreću?

Ptice su noćas
prhnule s grana.
Još prije dana
krenule na put.
Za njihovu sreću
dukata vreću,
za sretan put
po dukat žut.

Enisa Osmančević-Ćurčić



Šta to grane bacaju za srećan put?
Koliko se to dukata može pokupiti?
Za čiju sreću dukata vreću?
Gdje su ptice odletjele?

Šta im poklanja pjesnikinja za srećan put?

Govorna vježba „Opis jeseni“ - jesen je godišnje doba koje ima svoje ljepote kao i sva godišnja doba. Možemo govoriti o promjenama u prirodi, bojama prirode, aktivnosti ljudi, odjeću koju nosimo, osjećaje koja budi jesen u vama, volite je, ne volite i zašto to osjećate.

dukat - zlatne monete
zdenac - bunar, izvor



Tehnika kvadrant - omogućuje vam da se iskažete šta mislite o pročitanoj pjesmi. U prvom polju trebate nacrtati sliku kako ste zamislili pročitano. U drugom polju napišite osjećaje koje je pjesma izazvala (sreća, radost, tuga, iznenađenje, uzbuđenje, strah, radoznalost). U trećem polju zapišite koje zvuke ste prepoznali odnosno zamislili da su se čuli u pjesmi. U četvrtom polju zapisujete kako ste tekst pjesme povezali sa nečim iz vašeg života.

SLIKA	OSJEĆAJ
ZVUCI	VEZA IZMEĐU PJESME I MOG ŽIVOTA



Čitajte pjesmu nekoliko puta na glas. Ono što se nacrtalo u glavi, boicama pretvori u crtež.



OPISIVANJE PREDMETA



Šta to vidite na slikama? Posmatrajte ih i kažite šta mislite o njima. Rečenice neka opisuju lopte. Da bi lakše to uradili možete ići po ovom redoslijedu:

- Imenujte predmet;
- Opišite izgled (boja, oblik, veličina, od čega je);
- Namjena, za šta ga koristimo i za šta nam treba;
- Kako se koristite tim predmetima i kako ih čuvate.

Ove korake možete primjeniti u opisu drugih predmeta oko sebe. Za ovaj primjer date su fudbalska i košarkarska lopta jer ih volite.



ŠTA TO POTOK RADI ZIMI

Šta to potok radi zimi,
Da l' žubori il' klokoće,
Il' se skupi kraj obale,
Pa se trese od hladnoće?

Što to potok radi zimi,
Kad je hladno, kad ozebe:
Preko noći on navlači
Od kristala bijelo ćebe.

Muhidin Šarić



Pjesnik se obraća potoku kao živom biću. Možete li zamisliti potok kako se trese od hladnoće?

Sa čim se potok štiti od hladnoće?

Kakvo je to kristalno ćebe?

Da li ste nekada bili pokraj potoka?

Koje godišnje doba najavljuje potok?

Volite li zimu? Zbog čega je volite, a zbog čega ne volite?

Pjesmu pročitajte, prepišite je pisanim slovima latinice i naučite napamet.



USPAVANKA



Hvata akšam obalama
Vrbe radno ruho svlače,
Dok se sunce, vrdolama,
U jezerskoj vodi plače.

A do vode, u šipražju,
Koje tajne staze skriva,
Tri patuljaka drže stražu,
A srna im snove sniva.

I šapuću: - sunce, rode,
Ne prskaj se, ne zviždući,
Ako srni sanak ode,
Voljni smo te plaho tući!

Ali sunce dozva cvrčka
I naruči uspavanku,
Pa nastavi da se brčka
I skakuće po proplanku!



akšam - veče
ruho - odjeća
plače - plakne
šipražju - visoko žbunje
plaho - jako
proplanak - ravan dio
padine



Refik Ličina



U koji dio dana se dešava radnja ove pjesme?
Kako ste razumjeli stih „Dok se sunce, u vrdolama,
u jezerskoj vodi plače“.
Ko čuva stražu dok im srna snove sniva?
Šta su oni „zaprijetili“ suncu?
Za koga je sunce naručilo uspavanku?
Šta je sunce nastavilo da radi?

Tehnikom kvadrant obradite ovu pjesmu.

SLIKA	OSJEĆAJ
ZVUCI	VEZA IZMEĐU PJESME I MOG ŽIVOTA

DOMOVINA NIJE RIJEČ IZ SPOMENARA



Domovina nije riječ iz spomenara
i nije pejisaž što se samo gleda.
Domovina - to je pogled prepun žara
i svaka travka što se nikom ne da.



Domovina nije samo poj slavuja,
što se tiho takne kad se noć privlači.
Domovina - to je i bura i oluja,
u kojoj glas zrije, i bivamo jači.

pejsaž -
slika prirode



Domovina nije tek mehko uzglavlje,
na kojem se čeka jutro vedro, mlako.
Domovina - to je kad je nebo plavlje,
zato što to želiš i kad nije tako.

Domovina nije riječ iz spomenara,
koju mogu zbrisati kiše i vrijeme.
Domovina - to se srcem izgovara
i onda kad usne nam zanjeme.

Ismet Bekrić



Pisac predstavlja svoju domovinu riječima.

Šta je domovina za njega? Zapišite sve stihove koje to kazuju.
Koja je tvoja domovina?

Domovina je ona zemlja gdje nam je dom, a vaš dom je u Republici Sjevernoj Makedoniji. Znači vaša domovina je Makedonija. Porijeklo vaših roditelja, nena i djedova, je iz Bosne i Hercegovine i u većem broju iz oblasti poznata kao Sandžak. Sandžak je oblast, kraj, koji se danas većim dijelom nalazi u Republici Srbiji i u Crnoj Gori. Prema tome i vaša imena i prezimena su različitija od ostalih jer svaki narod u svijetu koristi imena po kojima se prepoznaje kao takav

Većina vas nosi bošnjačka imena i prezimena. Svako ime ima značenje. Da pogledamo nekoliko bošnjačkih imena, možda pronađete svoje. A, ako ga ne nađete, onda istražujte i otkrijte preko nene i djede, književnosti, Interneta.

MUŠKA BOŠNJAČKA IMENA

Almir - zapovjednik, emir, knez, princ, vladar;
Adem - znači zemlja, zemni prah;
Aladin (Aldin) - uzvišenost, slavu vjere;
Amer - život, uzrast, dob, vjera, religija, također je ime brda kod Mekke;
Asad - najsretniji, najblaženiji, najuspješniji čovjek;
Beriz - jasan, istaknut, ugledan;
Bahrija - pomorac, mornar;
Džafer - riječica, potok;
Dženan - srce, duša;
Izet - moć, sila, ugled, utjecaj;
Fuad - srce, um, razum, duh, duša;
Jasmin - mirisna biljka, cvijet;
Kemal - potpunost, savršenost, zrelost;
Mahir - vješt, okretan, spretan;
Mirza, Mirsad - princ, pisar, sekretar, obrazovan;
Musa - onaj koji pluta po vodi;
Nazim - priređivač, organizator, pisac;
Nermin - hrabar, junak;
Orhan - car utvrđenja;
Sabahudin - zora, osvit vjere;
Sead - sreća, dobar predznak, uspjeh;
Sulejman - mudrac, miroljubiv;
Suad - sretan, koji ima sreće;
Šemso, Šemsudin - sunčevo svjetlo, zlato;
Tarik - koji kuca, udara, zvijezda Danica.

ŽENSKA BOŠNJAČKA IMENA

Aida - povratnica, posjetilac, gost;
Aiša - živa, postojana, koja udobno živi;
Ajla - mjesečinom obasjana;
Amela - posao, rad, trud;
Amina - sigurna, pouzdana, vjerna;
Azra - nevina, čista djevojka;
Anesa - najprisnija, najdraža;
Bahrija - ona koja pripada moru, morska;
Begzada, Begza - begovsko dijete, plemkinja;
Behija - lijepa, ljupka, otmena;

Belkisa - ime kraljice od Sabe;
 Berina - najviša, najbolja;
 Binasa - ona koja ima uvojke iznad čela;
 Čamila - savršena, potpuna;
 Delila - znak, oznaka, vodič;
 Devla - položaj, sudbina, slava;
 Dina - poslušnost, dugotrajna kiša;
 Džemila - lijepa, krasna, dražesna, ljupka;
 Dženana - voljena, srce, duša;
 Dženeta - raj, bašta;
 Đula - cvijet, ruža;
 Edina - izvedeno od riječi din - vjera;
 Ehlimana - vjernica;
 Elma, Alma - jabuka;
 Elmedina - građanka, kulturna, vjeri odana;
 Emina - povjerljiva, pouzdana, sigurna, vjerna;
 Enisa - drugarica, prijateljica;
 Esma - najuzvišenija, najplemenitijeg karaktera;
 Fatima - zaštitnica djeteta, ime kćeri od Muhammeda a.s;
 Habiba - draga, voljena;
 Hana - carica, vladarka;
 Hava - žena vjerskog poslanika Adema;
 Hatidža - nedonošče, prije vremena rođeno;
 Ifeta - nevinost, čednost, čistota;
 Kanita - poslušna, pokorna Bogu, koja klanja;
 Lejla - noć, večer;
 Meliha - ljepotica;
 Mirzeta - princeza;
 Naida - čista, lijepa;
 Nedreta - rijetkost;
 Sadija - sretna;
 Samra - garavuša, crnoputa;
 Selam - zdrava;
 Senada - sjaj;
 Šejla - primorski bor;
 Taida - čvrsta;
 Zehra - žena svijetla lica.



IMENA STARA

Jeste li znale, Sunčice male,
kako su se naše pranane zvale?

Jedna se zvala nana Aza,
pa nana Halima, nana Umihana, pa Selima,
Kelima, Đula, Zada, Emina...

I sva su imena bila fina.
A kako su tek nane lijepe bile!
Baš kao i vi sada, Sunčice mile.

Bela Džogović



Primjenite znanja o rodovom stablu pa krenite u istraživanje.
Napišite imena nana i pranana, djedova i pradjedova, mama i
baba, daidža i amidža, dajnica i amidžinica, hala i halića, tetke i
tetkića.

RUKE MOGA TATE

Da li ste vidjeli moga tate ruke?
Da li ste njegov stisak osjetili?
Liče na dvije kamenite luke,
gdje su se žuljevi - lađe usidрили.

Da li ste gledali mog tate ruke,
kad u njima oživi gigant - dizalica?
tad su to dvije sunca pune luke,
u kojima gradovi pogledaju lica.

Da li ste spoznali moga tate ruke,
dok mi nježno prebiru plave vlati kose?
to su tada dvije bistre, tople luke,
koje moju tugu daleko odnose.

Ismet Bekrić



luka - pristanište na moru
usidriti - uploviti brodom na
sigurno mjesto, spustiti sidro
vlati kose - vlasi kose



Šta nas pjesnik pita u prvoj strofi?
Gdje se nalazi odgovor na ta pitanja? Pronađite.
Kako pjesnik naziva duboke linije na tatinim rukama?
Šta mislite, kako su se te linije tako duboko urezale?
Kakve su te iste grube ruke kada pomiluju sina po kosi?
Pročitajte ovu pjesmu i izrecitujte tati, babi. Uzmite njegove
ruke u svoje i pogledajte njegove „luke“ na ruke.

LUCKASTA PJESMA

Mama,
htio bih da postanem srebro!

Sine,
bojim se, hladno bi ti bilo!

Mama,
htio bi da postanem voda!

Sine,
bojim se, hladno bi ti bilo!

Mama,
htio bih da sam tvoj đerdan oko vrata!

Možeš,
samo mi sklopi ruke oko vrata!

Frederiko Garsija
Lorka



Koje želje ima dječak?
Zašto mama ne ispunjava njegove želje? Čega se ona boji?
Kako će dječak postati đerdan svojoj majci?
Zagrli i ti svoju mamu, pa joj postani đerdan oko vrata.

OPIS LIKA - Zapažajući i izražavajući pojedinosti u opisu izgleda osobe, opisujemo VANJSKI, STVARAN LIK. Takva vrsta opisa kojom se opisuju vanjske karakteristike osobe naziva se stvarnim opisom lika (portretom).

Majka je osoba koju najviše voliš. Možda neće biti lahko da je opišeš, ali, pokušaj, počni od lica. Kakvo može biti lice: okruglo, duguljasto, široko, rumeno, blijedo, puno. Kakve ima oči, kosu, obrve (veđe), trepavice, nos, usne, a možda i koji ben, mladež ili jamice, rupice na obrazima ili bradi. Kako kod da je opišeš, ona je najljepša.



PROLJEĆNI DAN

Proljeće je došlo, skita se kraj rijeka
i svirale kida sa vrba i svira,
ogrnuto nebom plavljim od spomenka,
sunčanim prstima po kosi nas dira.

Dobro jutro, kaže jaglacu u travi,
ljubičici šapne, visibabu dirne,
pomiluje kukurijek po kudravoj glavi
i krasuljke razaspe niz livade mirne.

Jutros je došlo na prozore kuca
proljeće mlado, puno sjajnog sunca.



Šukrija Pandžo



Ko to skita rijekom?
Kome se sve proljeće javlja?
Pročitaj i prepisi te stihove.
Gdje je na kraju stiglo proljeće?

jaglac - proljećni rani cvijet
kudravo - čupava, uvijena
kosa

Da pjesma bude ljepša, pjesnici koriste rimu. Rima je slaganje riječi na kraju stiha. Na primjer: *krava - trava; dan - san; svijet - cvijet.*

Nastavite sada vi:

svila -

mila -

med -

dan -

zelena -

kapa -

Pronađi rimu u pjesmi.



RADOST TE ZOVE

Dozrijeva ljeto, grgore vode,
Evo i ova godina ode.
Bilo je radosti, nade i znanja,
U svakom kutku more maštanja.
Već u cvijeću vjetar zbori:
Ustani malo. Srce otvori!
Žubori radost, pjeva i rijeka.
Zove te sunce, a raspust čeka.

Zehra Hubijar



Ova pjesma najavljuje kraj. Čega?
Čime je bila puna školska godina?
Može li radost da žubori? Da li je to kada se svi vi radujete zajed-
no raspustu?
Čemu se radujete kada dođe raspust?
Jeste li zadovoljni sa ovom školskom godinom?
Šta ste naučili, šta vam je bilo teško, a šta lahko?

Pročitajte ovu pjesmu, a onda vježbajte izražajno čitanje.
Pazite na interpunkcijske znake, na zapete, tačke, jer vam
one pomažu da ljepše recitujete pjesmu.



TRČIMO ZA SUNCEM

Eno sunca na livadi!
Požurimo!
Gle!
Tapa, tapa, tapa, tapa!
Sakrilo se!
Gdje!

Sakrilo se na terasu!
Za njim brzo! Sada!
Tapa, tapa, tapa, tapa!
I ovdje je hlad!

Pobjeglo je na kraj parka!
Na klupicu!
Gle!
Hajd' mo za njim!
Tapa, tapa!
Uteklo je!
Gdje!

Uteklo je na pustu plažu!
Pođimo i mi!
Ako treba i u vodu,
Za njim ćemo svi!
Tapa, tapa, tapa, tapa!
Za njim ćemo svi!



Nasiha Kapidžić-Hadžić



U ovoj pjesmi igra se jedna igra. Koja?
Može li se sunce stići? Gdje se sakrilo?
Gdje bi vi tražili sunce? Kako bi se zvala ta vaša igra?

Kakvo sve može biti sunce?



Podijelite se na grupe. Svaka grupa neka podijeli strofe članovima grupe pa se takmičite u recitovanju.



POEZIJA

Pročitali ste nekoliko pjesama do sada. Koji su naslovi pjesama koje ste čitali?

Kada pjesnici pišu pjesme kažemo da pišu POEZIJU ili govor u stihu. Čitanje pjesama ima pravila i ukoliko ih poštujemo onda kažemo da je to izražajno čitanje. Evo nekoliko pravila.

- dok čitaš i recituješ, trebaš zamišljati sadržaj teksta;
- u zavisnosti od sadržaja teksta, treba prilagoditi i glas i ton, negdje glasnije ili tiše, negdje brže ili sporije;
- poštuju interpunkcijske znake jer oni ti ukazuju gdje treba duže ili kraće stajati odnosno gdje je pauza;
- dok recituješ, pokreti tijela trebaju biti u skladu sa sadržajem pjesme odnosno, osjećanja koja ona budi u tebe;
- da bi naučili lakše čitanje pjesme, postoje znaci koje možete zapisati pored pjesme i oni će vas podsjećati na pravila. Evo nekoliko:

- - ovo je znak koji kazuje da se tiše čita taj dio pjesme
- / - jedna crta znači kratka pauza
- // - dvije crte znače dužu pauzu
- ^ ^ ^ - ovo je znak kada treba čitati jače

Tiho kos / u grmu spava //
A još tiše / raste trava //

PROZA

Proza se razlikuje od poezije. To je književnost koju vi poznajete kao priče, bajke, basne. To su tekstovi koji se ne pišu po pravilima poezije nego su rečenice grupisane u tekstu. Pišu se onako kako mi govorimo u životu, prirodno, obično. To su prozni tekstovi.

Koje ste prozne tekstove pročitali do sada? Sjećate li se naslova i autora.

U nastavku ovog udžbenika, pročitat ćete nekoliko proznih interesantnih tekstova.

NENA, SENA I ČEKMEDŽE

Nena, najdraža od svih, nosila je šarene bluze i široke dimije. Dimije su imale džepove. Ti džepovi su bili unutra. Kao na tatinim hlačama. Sa strane porezani. Bili su veliki i duboki.

- Ja bih, neno, nešto slatko - rekla bi Sena.

- Šta, dušo? - nježno je pitala nena.

- Pa, ako ima, jednu bombonu.

Nena bi zavukla ruku u džep. Izvadila bi bombonu u šarenom papiriću.

U njenim dubokim džepovima zveckali su i razni ključevi. Sena je najbolje poznavala ključ od čekmedžeta. Čekmedže je malo sanduče. Ono je bilo obojeno crno, sa žutim i crvenim cvjetovima.

Kada bi nena i Sena ostale same kod kuće, prilazile bi sandučetu. Nena ga je polahko otključavala i dizala poklopac. Vadila je iz njega nakit. Pokazivala bi djevojčici prstenje, broševe, veliku sjajnu ogrlicu. Bilo je tu požutjelih fotografija. Nekih papirića. Čak i nenina lična karta.

Sena je ponekad govorila: - Neno, ukrast će ti lopov čekmedže.

- Neće, kod mene je ključ - govorila je nena.

- Oni će ga ukrasti pa će ga sjekirom otvoriti.

- Neće.

Kasnije je Sena shvatila da „čarobno“ sanduče nena i nije zaključavala od lopova. Ona je to radila da bi se njih dvije što ljepše poigrale.

Kada bi danas Sena nacrtala svoju nenu, nena bi ličila na veliki kip. Pored nje bi bilo čekmedže, malo i tajanstveno.



Bisera Alikadić

čekmedže - drvena ukrasna kutija
za čuvanje vrijednih stvari
hlače - pantalone
dimije - dio ženske narodnje nošnje



Ko se spominje u priči?

Kako su se družile Sena i nena?

Šta je nena čuvala u čekmedže?

Kako bi Sena danas predstavila njenu nenu?

Zašto bi je tako predstavila? Da li vaša nena ima čekmedže?

Kojim riječima bi opisao karakter Sene i njene nene iz ove priče?

Za početak evo primjera, a ti izaberi koji od njih odgovara: dobra, znatiželjna, plemenita, tiha, dobrodušna, blaga, stara, mala, vesela.

KAKO JE JESEN STIGLA U ŠUMI

Stajala je jednom jesen na brijegu, a čvorci oko nje lete i cvrkuću.

- Dobro nam došla, bakice!
 - Šta vam se ono zeleni na drugom brijegu, dječice? - pita jesen.
 - Šuma, bakice - odgovaraju u glas čvorci.
 - Pih, kakva mi je ta vaša jesen kad me još nijednom nije u goste pozvala!
 - To je divna i dobra šuma. Hraniteljka i braniteljka naša.
 - Onda odletite do nje i pitajte prima li gosta s daleka puta.
- Odletjeli čvorci do šume i pitali. A šuma zašuštala svojim hrastovima i bre-

zama:

- Dobar gost je uvijek dobrodošao. Vratili se čvorci i začavrljali:
- Poručila ti je da dođeš!

Otišla je jesen u šumu i počastila se lješnjacima, oskоруšama i divljim dudinja-
ma. Bilo joj je lijepo.

A šuma jednako šumi već uvehlim lišćem, pritisnuta nekim čudnim dri-
jemežom.

Jesen iz šume nije izlazila sve dok nisu opali i posljednji požutjeli listovi.
Ali put do šume nikada nije zaboravila. Od tada svake godine navraća tamo.

Ešref Berbić

brijeg - brdo
čvorak - vrsta ptice selice
oskоруša - šumska vočka



Pročitajte tekst. Svi učenici imaju kartice na kojima je zapisana po jedna riječ iz teksta. Kada prvi čitač stigne do riječi koja je zapisana na kartici, onda dalje nastavlja taj učenik. Još jedan krug čitanja možete organizovati tako što ćete kartice samo proslijediti drugu ili drugarici kraj sebe i dobiti drugu karticu.



КАКО ЈЕ ЈЕСЕН СТИГЛА У ШУМИ



Стајала је једном јесен на бријегу, а чворци око ње лете и цвркућу.

- Добро нам дошла, бакице!
- Шта вам се оно зелени на другом бријегу, дјечице? - пита јесен.
- Шума, бакице - одговарају у глас чворци.
- Пих, каква ми је та ваша јесен кад ме

још ниједном није у госте позвала!

- То је дивна и добра шума. Хранитељка и бранитељка наша.
- Онда одлетите до ње и питајте прима ли госта с далека пута.

Одлетјели чворци до шуме и питали. А шума зашустала својим храстовима и брезама:

- Дobar гост је увијек добродошао. Вратили се чворци и зачаврљали:
- Поручила ти је да дођеш!

Отишла је јесен у шуму и почастила се љешњацима, оскорушама и дивљим дудињама. Било јој је лијепо.

А шума једнако шуми већ увехлим лишћем, притиснута неким чудним дријемежом.

Јесен из шуме није излазила све док нису опали и посљедњи пожутјели листови. Али пут до шуме никада није заборавила. Од тада сваке године навраћа тамо.

Ешреф Бербић

бријег - брдо
чворак - врста птице селице
оскоруша - шумска воћка



Упоредите ова два текста написана латиницом и ћирилицом. Провјерите се штоперицом који текст читате брже.



TELEFON

Zazvonio telefon. Javi se Genc, koji već dvadeset dana leži u bolnici.

Ljekar mu je rekao da će ga otpustiti za pet dana. Mama drži slušalicu i drhti:

- Alo, mama, jesi li ti?
- Da, sine mamin! Jesi li dobro?
- Jesam, ali mi sutra oko šest sati, donesi ono odijelo sa prugama.

- Zar lekar nije rekao da će te otpustiti tek za pet dana?

- Jeste, mama, ali sutra odlazi Gazmend.

- Gazmend, tvoj drug iz sobe?

- Da.

- A zašto da ti donesem odijelo. Na dan otpuštanja iz bolnice doneću ti novo odijelo. Kupili smo ti...

- Jeste, mama, ali Gazmend...

- Šta Gazmend?

- Nema odijela, mamice... Donesi mi i duboke cipele...

- Dobro. I njih ću doneti, ali ne znam šta će reći Gazmendov tata...

- Ti samo donesi. Tata mu nije kod kuće i zato neće uopšte doći po njega.

Povešće ga kući neki rođak...

- Dobro, živ bio majci, sine!

- Ali mama, pazi da cipele budu dobro očišćene. I da odijelo bude ispeglačeno. Ponesi i jednu potkošulju, gaćice i čarape. A sada odlazim... Ljubi te tvoj Genc!

Majka se smijala.

- Laku noć, mama!

- Laku noć, Genc!



Da li vam se dopala priča?
Šta je Genc potražio od mame? Zašto?
Da li je Genc postupio pravilno?
Kako bi vi postupili u istoj situaciji?
Da li se mama složila sa njim?
Kakve osobine ima Genc?

Vježbajte ovaj tekst
u obliku telefonskog razgovora.

Rifat Kukaj
(Prijevod: Izeta Babačić)



TELEFONSKI RAZGOVOR



A: Dobar dan. Ovdje Almira. Mogu li dobiti Merisa?

M: Dobar dan Almira. Ovdje Meris.

A: Merise, izvini ako smetam. Htjela sam te pitat za domaći. Nisam bila jučer u školu.

M: O, Almira, ne brini, učiteljica nas je oslobodila obaveza.

A: Hvala ti Merise, pozdrav.

M: Nema na čemu. Vidimo se sutra.



Telefonski razgovor obavljamo i kada ne vidimo sugovornika. Možemo razgovarati na fiksnom telefonu i na mobitelu. Znači samo se čujemo. Zato moramo govoriti jasno i tačno.

Postoje nekoliko osnovnih pravila kulturnog telefonskog razgovora koja moramo poznavati i poštovati. Evo nekoliko:

- Kad nas neko traži govorite pristojno;
- Kada nekoga tražite, prvo se pozdravite i predstavite, pa tražite osobu koja vam treba;
- Ako vas neko traži ko se nije predstavio, spustite slušalicu;
- Ne razgovarajte sa nepoznatim osobama.

Način kojim razgovarate, pokazujete kulturu ponašanja, zato poštujte ova pravila.



LEDENA GORA

Jednom su se igrali pored rijeke dječak i njegov pas. I najednom odronila se obala i dječak je pao u vodu. Brza voda ga je ponijela u virove i odvukla bi ga sigurno da u vodu nije skočio pas, zaplivaao snažno i izvukao prijatelja. Tada je presrećni dječak, grleći svog spasioca, rekao:

- Ovo ti neću zaboraviti nikad...

Nikad!

Pas je bio odan dječaku.

I on je bio radostan što voda nije odnijela njegovog prijatelja, što će opet moći da se igraju po poljima i lugovima...

I igrali su se opet dugo, dugo.

Ali jednog jutra, dječak ne nađe svog prijatelja. Dozivaio ga je, čekao uzalud.

Pošao je da ga traži i tražio ga je svuda. Opet uzalud. Pas se nije vratio, a dani su prolazili, prolazili.

Dječak je tugovao. Prestao je i da se igra, ali nije prestao da se raspituje za svog nestalog prijatelja, sve dok mu nepoznati putnik ne reče:

- Ako je tvoj pas zalutao u Ledenu Goru, nemoj ga više tražiti.

- A kakva je to gora? - upita dječak začuđeno.

- Putnik otkri dječaku tajnu planine i dječak odluči: „Krenut ću da tražim prijatelja“.

I krenuo je. Putovao je dugo. Gazio puste ravnice, brda i doline... Dok ne stiže u podnožje planine, snijegom zametene. Dočeka ga ledeni dah, prepriječi mu put vjetar. Ali dječak ne stade, već hrabro krenu naprijed u snijeg i vjetar.

Zalatio je sve dublje u planinu. Posrtao je, padao, prkosio je vjetru, snijegu i ledu... Dozivaio je svog prijatelja, odazivaio mu se samo vjetar urlikom i jaukom.

Bila je to strašna, nesavladiva i nemilosrdna planina. Dječak je već počeo da gubi snagu. Počeo je da ga hvata san. Ali još je koračao. Još je prkosio planini. I tada se dogodilo neočekivano.

Razmakli su se iznad planine oblaci, otvorili put suncu. I ko zna poslije koliko godina, zaigrali su topli zraci po ledu i snijegu i počeli da ih tope. Počela je da se budi, da oživljava planina.

Drveće je stresalo svoje bijele i debele pokrivače.

I gle čuda! Zapjevala je u šumi ptica, pa onda druga, treća, javljali su se glasovi sa svih strana, odzvanjali su radošću i srećom. Ispod dubokog snježnog pokrivača izvlačile su se zvijeri, izvlačili su se mnogobrojni i čudni stanovnici planine.



Dječak je dozivao svog psa.

Pas je neočekivano dotrčao dječaku.

- Tu si! Živ si! - uskliknuo je dječak.

- Tu sam, prijatelju moj - potvrdio je pas veselim lavežom.

Nije potrebno govoriti koliko su bili sretni što su opet zajedno. Napustili su planinu po kojoj su se lomile ledene gromade, sipale lavine, rušila čitava snježna brda.

Žurili su prijatelji da što prije stignu kući. Sa njima je krenula i priča o ledenoj planini, pa ih je i pretekla. Kud god su stizali, čuli su kako ljudi govore.

- Jedan dječak je imao veliko i toplo srce. I dječakovo srce je otopilo Ledenu goru.

Ahmet Hromadžić



PREPRIČAVANJE - pročitali ste tekst. Na osnov sljedećih pitanja pokušajte da prepričate tekst kao način usmenog izražavanja.

1. Ko se igrao pored rijeke?
2. Gdje je dječak upao?
3. Ko je spasio dječaka?
4. Šta je dječak obećao psu za zahvalnost?
5. Šta se desilo jednog jutra?
6. Kako se dječak osjećao?
7. Ko je dječaku otkrio tajne planine?
8. Kakvu je odluku dječak donio?
9. Kakva je bila planina?
10. Šta se desilo sa Ledenom gorom?
11. Ko je dotrčao dječaku?
12. Šta je otopilo Ledenu goru?

Za domaći zadatak prepričajte pismeno ovu priču.



VRBA I TRN

Stajali uz put vrba i trn. Vrba je opazila kako trn darne i ogrebe svakog ko god ispred njega prođe.

- Što ti guliš haljine sa ljudi, a runo sa ovaca? - upita vrba. - Treba li to tebi za život?

- Ne! - odgovori trn. - Meni je samo drago da pomalo oderem tuđeg ruha, pa onda to poslije odbacim. Meni ne treba, ali neka ni oni nemaju.

Narodna basna



Ko su glavni junaci u ovoj basni?

Šta je vrba upitala trna?

Šta je on odgovorio?

Da li vas ponašanje vrbe i trna, podsjeća na ponašanje nekih ljudi? Kako ste razumjeli zadnju rečenicu: „Meni ne treba, ali neka ni oni nemaju“.

Kako bi vi na ovo odgovorili?

Koja je to ljudska osobina: ljubomora, zavist, zloba, sebičnost?

Ovaj prozni tekst zove se basna. Basna je kratka poučna priča u kojoj govore biljke i životinje ali se karakteristike i pouke odnose na ljude.

Koja je poruka ove basne? Šta ste vi naučili od ove basne? Kažite svoja razmišljanja i u izboru pouke neka bude ona najbolja i najtačnija.

Naučite tekst napamet. Podijelite uloge i izvedite malu predstavu u kojoj možete dodati i svoj tekst i kreacije.



DVA DRUGA

Išla šumom dva druga, a pred njih iskoči medvjed. Jedan se dade u bjekstvo, a drugi ostade na putu. Ništa mu drugo ne ostade nego da se baci na zemlju i pretvara da je mrtav.

Medvjed mu priđe i stade njušiti, a on prestade i disati. Medvjed mu onjuši lice, pomisli da je mrtav i ode.

Kada se medvjed udaljio, onaj drugi siđe s drveta i stade se smijati: „Der, reci mi šta ti je medvjed šapnuo na uho?“

„Rekao mi je da su loši oni ljudi koji u opasnosti napuštaju svoje drugove“.

Lav Nikolajevič Tolstoj



Ovu basnu čitajte i analizirajte za domaći. Pouku koju si naučio i shvatio, predstavi je drugarima i učiteljici u školu.



MASLAČAK I ŠIPURAK



Rastao je maslačak iz dana u dan i bivao sve ljepši. Njegov fesić bijel kao planinski snijeg, isticao ga je među mnogim drugim poljskim cvjetovima.

Jednog dana, ponosan na svoju ljepotu, on se obrati susjedu šipurku:

- Šipurko, šipuravi! Šipurko, šipuravi, u trnje zagnjuren! Ja se ponosim fesićem! Ja se ponosim fesićem!

I tako jednog, drugog, trećeg dana.

Šutljivi šipurak pocrvenje od stida.

Jedne noći, dok su dva susjeda spavala dubokim snom, punuo je vjetar: fijuuu!

Fijuuu prvi put, fijuuu drugi, fijuuu treći put.

Bijeli fesić maslačka pretvori se u male pahuljice. One odletješe preko polja i izgubiše se negdje u šumarku. Uspavani maslačak ostade gologlav, kao zrno divljeg gloga.

Sutradan, kad se šipurak probudi, ugleda susjeda bez kapiće na glavi. Dobro je protrljao oči da slučajno ne sanja. - Ponosni maslačku - javi se šipurak - gdje ti je bijeli fesić?

Maslačak je sagnute glave plakao.



Redžep Hodža

fesić - mali fes, kapa, dio bošnjačke narodne nošnje



Koji su likovi u ovoj priči?

Kako izgledaju šipurak i maslačak?

Kako se maslačak ponašao prema šipurku?

Kako se osjećao šipurak zbog toga?

Šta se desilo jedne noći?

Gdje je nestao maslačkov fesić?

Zašto je maslačak plakao? Šta bi vi rekli maslačku? A šipurku?

Sada prepričajte tekst po datim pitanjima. Pitanja samo odgovarajte potpunim odgovorom i dobit ćete prepričani tekst.

1. Ko je rastao iz dana u dan?
2. Šta je bilo posebno na maslačkovojoj glavi?
3. Kako se maslačak jednog dana obratio šipurku?
4. Koliko je to trajalo?
5. Šta se dogodilo dok su maslačak i šipurak spavali?
6. Šta je te noći izgubio maslačak?
7. Šta je sutradan ugledao šipurak?
8. Šta je rekao maslačku?
9. Kako se maslačak ponašao?
10. Koje je tvoje razmišljanje o maslačkovom i šipurkovom ponašanju?



LASTAVICE

Te godine, čim se snijeg otopio, otac je odlučio da popravi našu trošnu kućicu. Pozvao je majstore da mu pomognu.

- Otkrpite je, izmijenite sve što se da izmijeniti, okrečite je u bijelo, neka bude najbjelja u okolini!

Svi smo se dali na posao. Mi smo radili lakše, a majstori teže poslove. Strugali su zidove, zatvarali pukotine, mijenjali natruhle grede i oštećene oluke. Tako su nepažnjom oborili lastino gnijezdo koje se nalazilo ispod naše strehe. Ležalo je na zemlji crno i čađavo, poput odbačene količevke ili napuštenog čunjica.

Kako ste to mogli učiniti? - Razbjesnio se otac i zagalamio na majstore. - Otkad znam za ovaj dom, one žive pod strehom. Ovdje žive, cvrkuću, legu se, najesen odlijeću, a na proljeće se opet vraćaju.

Volio bih da ste mi kuću oborili nego to gnijezdo!

Podigla sam gnijezdo sa zemlje i pokazala ga ocu:

- Pogledaj oče, sasvim je neoštećeno. Podigni ga na strehu, one neće ni znati da je oboren.

- A ne, one će to osjetiti. Laste se ne bi ponovo usjelili u to gnijezdo. A zatim da bi me odobrovoljio, sjetno je dodao:

- Napraviti će oni sebi drugo gnijezdo, ali na nekom drugom sigurnijem mjestu. Laste neće biti beskućnice!

Tek tada sam se istinski ražalostila. Nisam željela da na nekom drugom mjestu sviju sebi gnijezdo. Voljela sam i ja naše lastavice.

Još se kreč na našoj kući nije čestito ni osušio, a laste se vratiše. Čuli smo njihov cvrkut, radostan pozdrav zavičaju.

Iznenada se njihovi glasovi sasvim izmijeniše. Umilni cvrkut se pretvorio u užasno kreštanje. Kružile su oko kuće, uznemireno oblijetale oko strehe, širile povijena krila i lepezaste repove, spuštale se i opet odlijetale, a uz to su tako jako kriješdale da nismo mogli vjerovati svojim ušima. Takve glasove nikad prije nismo čuli. Slušali smo ih nijemo osjećajući njihov bol i bijes zbog razrušenog doma.

Sve to nije dugo potrajalo. Iznenada je zavladała tišina.

- Izgrdile su nas i odletjele - potišteno je rekao otac.

Sve to nisam više mogla da podnosim. Bili su mi podnošljivi njihovi krici nego ova tišina. Istrčala sam napolje da ih još jednom vidim svjesna da ih ne mogu zadržati. Zastala sam iznenađena. Vidjela sam naše lastavice. Letjele su i nosile u kljunovima grančice. Spuštale su ih pod strehu i opet odlijetale. Radile su užurbano, nijemo, ni glasa nisu ispuštale, kao da su se bojale da će ih vrijeme uteći.

- Nisu nas napustile, viju novo gnijezdo! - vikala sam na sav glas.

Izašli su svi ukućani napolje i radosno posmatrali male građevinare.

- Eh, te laste! Oni su vam kao i ljudi. Ne napuštaju one lahko svoj dom.



Azra Mulalić

Priča ima redoslijed događaja. Možete li se sjetiti kojim su se redom dešavali događaji? Možemo se podsjetiti ponovo čitajući tekst. Ovo su mali podnaslovi:



1. Otac je započeo uređivanje kuće;
2. Majstori su nenamjerno srušili lastino gnijezdo;
3. Otac se ljuti majstorima;
4. Djevojčica je tužna;
5. Lastavice se vraćaju;
6. Lastavice ponovo grade gnijezdo;

Prepričajte priču tako što ćete za svaki naslov napisati po nekoliko rečenica iz tog dijela.

Koji su glavni likovi priče? Prema postupcima likova možete li odrediti njihove osobine. Koji lik vam se više dopao? Zbog čega?

Napravite strip od ove priče. Neka ima četiri ili pet slika ispod kojih ćete napisati naslov tog dijela.



PRIČANJE PO NIZU SLIKA

SNJEŠKO BIJELIĆ



Sastavi priču tako što ćeš prvo posmatrati slike, analizirati i započeti pisanje rečenica po redoslijedu događaja. Da pomognemo, prvo naslov i počinjemo priču:

Kada sam se probudio jednog hladnog zimskog jutra, mojoj sreći nije bilo kraja. Cio moj kraj pobijelio od prvog snijega...

PRIČANJE PO DATIM RIJEČIMA

Pričanje, osim po nizu slika, može biti i po datim riječima. Riječi nisu povezane, nego ih vi trebate pročitati pažljivo, razmislite o njihovom značenju, zamislite priču, dajte joj naslov i povežete riječi u rečenice, a rečenice u priču. Postanite pisci. Na primjer evo priče od datih riječi: *koračati, šum, šuma, vjetrić, drvo, grmlje, zec, strah, dječak, vidjeti, okrenuti se, sreća.*

SUSRET U ŠUMI

Damir je veselo koračao kroz šumu. Posmatrao je šumsko drveće. Vjetar je pomjerao grane. Damir je nekoliko puta stao slušajući razne šumove. Odjednom se nešto pomjerilo u jednom grmu. Damir se uplaši i stade. Šta bi to moglo biti? Obuze ga strah. Okrenuo se brzo i vidjeo jednog malog zečića. Njegovoj sreći nije bilo kraja.



Sada je red na vas. Po datim riječima: *raspust, djevojčica, suncobran, more, plivanje, ribe, panika, davljenje, spasiloc, sreća, roditelji*, sastavite svoju priču i čitajte na času.

PRIČANJE O DOŽIVLJAJU

Prisjetite se nekog skorašnjeg događaja. Mnogo vremena provodite u školu. Može to biti događaj iz školskog života. Da bi započeli pričanje, trebate poštovati redosljed:

- O čemu želite pričati;
- Kada se to desilo i gdje;
- Podaci o učesnicima u događaju;
- Govorite o svemu što se desilo ali po redosljedu dješavanja;
- Kako se sve završilo.

Prije pisanja, uvijek je bolje govoriti, a onda zapisati u pisanoj formi.



KROKODIL

Bili su djeco jednom jedan muž Krokodil i njegova žena Krokodilka. I oni su imali jednog sina - Krokodokodila.

I taj Krokodokodil ništa nije htio da sluša i bio je vrlo nevaljao.

I njegov otac Krokodil naljuti se jednog dana na Krokodokodila i odvede ga u šumu da ga pojedu neke druge životinje.

I on ga je tako vezao za jedno drvo i ostavio da ga pojedu.

I tako je, jednoga dana, mali Krokodokodil ostao sam u šumi kod tog jednog drveta.

I čekao je da ga neko pojede. Zato što nije bio dobar.

I, jednoga dana, dođe kod tog drveta, jedan miš i Krokodokodil kaže tom mišu:

- Pojedi me, pojedi me! Ja nisam bio dobar!

A miš se uplaši tog krokodokodilskog glasa i pobegne pod jedan list.

A Krokodokodil mu ponovo reče:

- Pojedi me, pojedi me!

A miš kaže ispod onog lista:

- Ne mogu da te pojedem.

- A zašto ne možeš da me pojedeš?

- Zato što ne mogu... Jedan put sam u jednoj šupi jeo jednog krokodila, ali to nije bio pravi krokodil, pa sam se ubo na jednu žicu.

I miš ode.

A onda dođe u tu šumu, drugoga dana, jedna zmija. A mali Krokodokodil kaže zmiji:

- Pojedi me! Nisam bio dobar i sad me pojedi!

A zmija se uplaši tog krokodokodilskog glasa i pobegne čak na drvo.

A Krokodokodil joj ponovo kaže:

- Zmijo, pojedi me!

A zmija kaže sa grane:

- Neću da te pojedem!

I zmija ode.

I onda, trećeg dana, dođe kod tog drveta jedan mrav i popne se Krokodokodilu na jednu nogu. Jer je mislio da je to zemlja. A Krokodokodil kaže:

- Mrave, pojedi me! Nisam bio dobar i sada neko treba da me pojede.

A mrav kaže:

- Gladan sam i hoću da te pojedem, samo mi kaži - gdje si?

A Krokodokodil kaže:

- Tu sam, ispod tebe. Ti stojiš na mojoj nozi.

A mrav kaže:



- Dobro, onda ću te pojesti od noge.

A Krokodokodil kaže:

- Hvala ti, pojedi me celog. Kad nisam bio dobar...

I tako je mrav jeo Krokodokodila cio dan, a kada je bilo veče, Krokodokodil pita mrava:

- Mrave, jesi li me pojeo?

- Nisam, sad ću.

A kad je prošla noć i još jedan dan, Krokodokodil pita mrava:

- Mrave, jesi li me pojeo?

A mravu dosadno da jede tolikog Krokodokodila pa kaže:

- Jesam, pojeo sam te, sada možeš da ideš kući! I Krokodokodil onda ode svojoj kući. I kaže da ga je mrav pojeo i da će sada stalno biti dobar.

I bio je dobar i više ga niko nije pojeo.

Dušan Radović



Ovo je jedna šaljiva priča. Pročitajte je u sebi i onda radite analizu teksta.

O kome se govori u ovoj priči?

Zašto su roditelji ostavili Krokodokodila u šumi?

Zašto ga niko nije htio pojesti?

Šta mu je rekao miš? A zmija?

Vjerujete li da ga je mrav mogao jesti?

Da li je Krokodokodil naučio lekciju? Kako?

Kako je tebi izgledalo da mrav jede krokodila?

Da li lijepo to što su roditelji ostavili nevaljalog Krokodokodila u šumi?

Podjelite se po ulogama i glumite krokodila ili mrava, šta mislite? Zabavljajte se!



KAKO SMO POSTALI ČLANOVI BIBLIOTEKE

Vojkan i Bane su prolazili pored biblioteke. Brzo su se odlučili da se učlane u biblioteci. Tako bi mogli da pročitaju sve knjige koje su potrebne za lektiru, a možda i neke druge.

Kada su ušli u biblioteku, bibliotekarka Cana je upitala Baneta:

- Šta voliš da čitaš?

On je odmah odgovorio:

- Stripove!

Ali, brzo se sjetio lektire, pa je dodao:

- A može i nešto iz lektire, samo da nije mnogo dugo.

Dok je bibliotekarka Cana popunjavala člansku kartu i razgovarala s Banetom, Vojkan je za to vrijeme radozno razgledao police s knjigama iza bibliotekarki-
nih leđa. Baš se pitao da li je već neko pročitao sve te knjige.

Tada mu se bibliotekarka obratila:

- A šta ti voliš?

Vojkan se malo zbunio, a zatim počeo brzo da govori: žvake, kiki, karamele, smoki, koka-kolu, a može i grisini...

- Uh, pa ti voliš cijelu samoposlugu - prekinula ga je zainteresovano bibliotekarka. - Zar ti ne voliš ništa drugo, na primjer: ljude, životinje, muziku...

- Pa volim! Volim baku! Kad god dođem kod nje, uvijek ima dobrih kolača.

- Ja sam te, u stvari, pitala šta voliš da čitaš od knjiga.

- Ah, tako! - zbunio se Vojkan. Sada mu je trebalo duže da razmišlja.



Olivera Šijački
(prijevod Izeta Babačić)



Da li ste već članovi školske biblioteke?

Kako su se Vojkan i Bane ponašali u biblioteku?

Da li su oni znali pravila ponašanja u biblioteku?

Zašto se Vojkan zbunio?

Da li vi poznajete pravila ponašanja u biblioteku?

Zašto nam služe biblioteke?

Čitanje knjiga je pravo zadovoljstvo. Za to treba imati puno knjiga. Kako je to nemoguće za svakoga, onda koristimo usluge biblioteke. One su pune raznih knjiga i časopisa koje možemo pozajmljivati. Zato se trebamo učlaniti, odnosno dobiti člansku kartu u školskoj biblioteci. Prije toga, i bibliotekarka će vas uputiti i učiteljica na nekoliko važnih pravila ponašanja. Evo osnovnih pravila ponašanja u biblioteci:

- Knjige i časopise koje pozajmimo trebamo čuvati i vratiti na vrijeme;

- Knjige ne smijemo prljati, šarati, cijepati, jer ih koriste i drugi učenici;
- Ne smijemo cijepati ili gužvati listove knjiga;
- Za pomoć tražite bibliotekara;
- Ne smijemo ometati druge članove biblioteke;
- Nije dozvoljeno razgovarati i slušati muziku;
- Nije dozvoljeno unošenje hrane i pića.

Lijepo je naučiti i poštovati pravila, ali još važnije i to dokazati. Možete pomoći tako što ćete uraditi jedan hamer sa napisanim pravilima koji ćete zakačiti ispred biblioteke i tako doprineti kulturi ponašanja u biblioteku.

PRIČA O PINK PANTERU

U velikom Zoološkom vrtu u gradu Obao živio je mladi Pink Panter. Još dok je bio sasvim malen odveden je u ZOO. Svoje roditelje nije ni upamtio. U kafezu mu je bilo veoma dosadno. Teško je živjeti između tri zida i čelične ograde, slušati iznenadne ljudske glasove i trpjeti drska dječija zadirkivanja i gađanja kamenčićima. Nije volio ni životinje iz susjedstva; samo su nekontrolirano ispuštale životinjske krike. Jedino mu je bilo drago kad vidi Žirafu koja je zajedno s njima bila dovedena iz rodnog kraja.

Rado bi pobjegao - reče jednog dana Panter - ali zid je tako visok, a ove čelične šipke tvrđe od mojih zuba.

Ja ću ti pomoći - reče Žirafa otegnutim, šuštavim glasom. - Čim još malo porastem, čim se moj vrat još malo izduži, moći ću dosegnuti vrh zida. Neka ti moje dugačko tijelo posluži. Neka moj visoki vrat bude tvoj put u slobodu.

I stvarno, kada je Žirafa porasla toliko da je glavnom mogla dohvatiti blizu vrha zida, dogovori se s Panterom o bjekstvu. Savjetovala ga je da prvo odbije hranu, da se čini bolesnim, da povraća. Čuvar će dovesti ljekara, a kad se uspa-va njihova pažnja „strugni napolje!“, reče Žirafa, „i eto te na slobodi“.

Ti ćeš tada biti kažnjena zbog mene - reče Pink.

Neću - reče Žirafa. - Mene ljudi svrstavaju u poslušne životinje, moj nemir je mnogo bezazleniji od tvog, ja sam veliki ukras Zoološkog vrta



i velika radost djece koja dolaze. Pink posluša Žirafu i jedne nedjelje nađe se na slobodi.

Pošto je bio bez škole i zanata odluči raditi bilo koji posao. Čim je umakao potjeri ukrca se krišom na teretni voz i otputuje u južne krajeve države Palmira. Ta velika država nalazila se na obali mora. Daleko, s druge strane mora, prostirao se Pinkov rodni kraj.

To je trajalo. Pink je služio raznim ljudima i obavljao različite poslove i vremenom je, jedući ljudsku hranu, slušajući ljudski govor, gledajući ljudsko ponašanje, ljudsko kretanje i postupke prema njemu i prema svojim bližnjim, stekao mnogo lijepih ljudskih osobina, čak da je sve više ličio ljudima. I izgledom i ponašanjem. Pušio je na dugački cigarluk, nosio šeširčić, vezao žučkastu maramu oko vrata i nosio veliki bedž s likom Žirafe.

I kad je već postao zreo, u Pink Pantera se zaljubi visoka mršava Deva-Apotekarica, zgodna ženska.

- Sviđaš mi se i vertikalno i horizontalno - priznade mu ona jednog proljetnog dana dok su šetali Zoološkim vrtom u glavnom gradu države Palmira. Grad se zvao Baobab.

- I ti se meni sviđaš - priznade Pink.

- Prema ljudskim zakonima - reče Deva-Apotekarica - trebalo bi da si ti viši od mene, a ne ja od tebe i moram na početku sezone priznati da bih ti rado napravila jedan napitak od kojeg ćeš odmah porasti.

- Meni je dobro i ovako - reče Pink. - Navikao sam na svoju visinu. Ima malo Pantera u Palmiri koji su viši od mene, i još rastem, ali ako bi ti voljela da sam viši, popiću taj apotekarski napitak.

I Pink popije, odmah u apoteci, i odmah toliko naraste da je podigao krov apoteke na glavu. Deva-Apotekarica se onesvijestila od šoka. Pink se sagne da spusti krov na njegovo mjesto i da vidi šta joj bi, ali ljudi navale na nj s vatrogasnim ljestvama i vodenim šmrkovima, svežu ga brodskim užadima i smjeste u veliki gvozdeni kavez da od njega prave senzaciju na glavnom trgu i tako uveseljavaju svoju nestašnu djecu i radoznale strance koji budu dolazili u grad Baobab.

Kad se Deva-Apotekarica osvijestila, kad se malo apotekarski pribrala, načini novi napitak, prikrade se Pinku i proturi mu ga kroz gvozdenu rešetku. Pink to popije i naglo se smanji i bude majušan kao Miš, odmah se izvuče kroz ogradu i pojuri prema svojoj djevojci. Kad je Deva-Apotekarica ugledala Pinka, tako umanjelog, vrisnu kao nikad do tada: od svih životinja ona se najviše plašila Miša.

Za Pinkom se pušte sve gradske mačke i psi, ljudi se razbježaše uplašeni, i brzi Pink pobjegne u veliko skladište obližnje Robne kuće. Sada je mogao, tako malen i okretan, da hoda kud hoće i da uzima hranu iz najboljih radnji i da proba sve kolače u najboljim poslastičarnicama.



Alija Isaković



O kome se radi u ovoj priči?
Da li je Pink Panter mogao da živi u ZOO?
Ko je pomogao Pink Panteru da pobjegne iz Zoološkog vrta?
Da li je Žirafa pobjegla sa njim? Zašto?
Gdje je Panter otišao da živi?
Šta je naučio od života sa ljudima?
Kako je izgledao?
Ko se zaljubio u Pantera?
Šta se desilo kada mu je spremila da poraste kao ona?
Gdje su ga ljudi zatvorili tako velikog?
Kako je Deva-Apotekarica reagirala kada se osvijestila?
U šta se pretvorio kada mu je ona ponovo dala napitak da se smanji?
Gdje je ostao da živi kada je postao Miš?

TEHNIKA PETORED - sastoji se od pet redova koja trebate popuniti po onome šta se traži u svaki red. U prvom redu upišite naslov ili temu teksta sa jednom imenicom; u drugom redu opišite tekst sa dva prepoznatljiva pridjeva; u trećem redu izaberite i upišite tri glagola sa kojima se opisuju najglavnije aktivnosti u tekstu; u četvrtom redu upišite frazu od četiri riječi kojima se opisuje osjećaj koji izaziva priča sa čitanjem i u petom redu ponovo zapisujemo jednom riječju glavnu temu teksta.

NASLOV (TEMA)

jedna imenica -----

OPIS

dva pridjeva -----

AKTIVNOST

tri glagola -----

OSJEĆAJ

fraza od četiri riječi -----

PONOVITI TEMU -----



Prepričajte tekst tako što ćete vi sami promijeniti kraj priče po vašoj želji i mašti.



NARODNO STVARALAŠTVO

Dosada smo pročitali poetske i prozne tekstove ispod kojih stoji ime autora koji ih je napisao. Nekada davno kada ljudi nisu imali ove uslove za život kao mi danas, obično po sjelima, imali su običaj da se skupljaju pametniji i mudriji ljudi na sjedenke i posijela. Oni su svojim umstvenim sposobnostima i darom, stvarali prekrasne književne mudre bisere koje nisu mogli zapisati nego su se usmenim putem prenosile na sljedeće generacije dok se ne bi našao neko pismeniji da ih zapiše. To su bile pjesme, priče, brzalice, poslovice, zagonetke. Kasnije su se pojavili obrazovaniji ljudi koji su sakupljali ove narodne umotvorine i danas ih mi možemo čitati. Među poznatijim bošnjačkim sakupljačima je Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak.

Pročitajte ove primjerke narodnih mudrosti i ne ostajte na njima, tražite ih još ih ima. One su kao nebrojano bogatstvo.

DJEČAK SA PRAZNOM SAKSIJOM

Veoma davno živio je u nekoj zemlji mudar i srećan vladar. Jedno mu je samo nedostajalo, nije imao djece. Zato pomisli: - Izabraću najpoštenije dijete u čitavoj zemlji, pa ću ga posiniti. - Onda naredi da se svoj djeci razdijeli sjeme cvijeća koje je pripremio i oglasi:

- Onaj ko od ovoga sjemena odgoji najljepši cvijet, bit će mi sin ili kći!

Sva djeca u zemlji posadiše sjeme. Zalivala su ga od jutra do mraka i čuvala na toplom i sunčanom mjestu.

Jedan dječak je također pazio i čuvao sjeme. Ali prođe deset dana, prođe pola mjeseca, a sjeme iz saksije još ne proklija i ne niče.

- Kako je to čudno, - pomisli dječak, pa najzad upita majku: - Majko, zašto ne iznikne moje cvijeće? - Majka, također zabrinuta, odgovori: - Posadi ga u drugu zemlju.

Dječak poslušao majčin savjet, pa presadi sjeme, ali ono opet ne niče.

Osvanu i dan kada je vladar trebao da pregleda cvijeće. Sva djeca u lijepim haljinama iziđoše na ulice držeći ispred sebe saksije sa cvijećem. Svako je želio da ga vladar posini. Ali šta je to? Zašto je vladar, razgledajući cvijeće, prošao kraj sve djece bez trunke radosti na licu?

Odjednom, kraj jedne kuće on primjeti dječaka kako plače i stoji držeći u rukama praznu saksiju. Vladar naredi da mu dovedu tog dječaka.

- Zašto stojiš s praznom saksijom? - upita on.

Veoma uplašen, dječak ispriča kako je posijao sjeme, ali ono nije izniklo.

Čuvši to, vladar priđe bliže dječaku i reče: - Evo mog poštenog sina! - Ljudi se uskomiješaše.

Zašto je vladar posinio dječaka s praznom saksijom? A on objasni:

- Ljudi, sjeme koje su djeca dobila, bilo je skuhanom. -

Čuvši to, svi klimnuše glavom u znak odobravanja, a djeca koja su stajala sa divnim cvijećem u saksijama pocrvenješe od stida.

Narodna priča

SEDAM PRUTOVA

Bilo jednom sedmoro braće. Živjeli su složno. Nikada se nisu rastajali. Zajedno su išli u lov. Zajedno su mogli da ulove i živog medvjeda, vuka, tigra. Jednom su i lava ulovili.

Prošlo je mnogo godina. Braća su odrasla. Oženili su se. Svaki je sebi sagradio kuću. Sve manje su se družili. Zatim su počeli i da se svađaju.

Plašeci se da mu se sinovi grdno ne zavade, otac ih pozove i rekne im:

„Djeco moja, dođite sutra meni! Svaki neka donese po jedan prut!“



Sutradan sinovi dođu ocu i donesu sedam prutova. Otac sveže prutove u jedan snop i rekne sinovima:

„Djeco moja, hoću da vidim da li ste snažni. Koji će od vas slomiti ove prutove?“ Sinovi su poslušali oca. Ali ni jedan od njih nije mogao da prelomi snop. Onda starac razveže snop i rekne sinovima: „Probajte sada!“

Sinovi uzmu svaki po jedan prut i prelome ga lahko. Tada im otac reče:

„Djeco moja! Vi ste kao ovih sedam prutova. Bićete snažni samo ako budete složni!“

Od tada su braća ponovo živjela u slozi.

Narodna priča

BRAĆA I SESTRICE

Dva su bora uporedo rasla
i međ' njima tankovrha jela.

Bori rasli gore u visinu,
zaklanjali tankovrhu jelu
od oluje i sjevera ljuta,
te joj grane uv'jek se zelene.

To ne bi bila dva bora zelena,
već to bila dva brata rođena,
a međ' njima sestra jedinica.

Braća seku svoju zakriljali
kao bori tankovitu jelu
od oluje i sjevera ljuta.

Narodna pjesma

NASRUDIN HODŽA I CAR

Nasrudin je kao dijete od sedam godina s knjigama u torbi pošao u veću školu.

Srete ga ondašnji car koji se svako jutro šetao bez pratnje, da ga ne bi poznali. Car vidje po spoljašnosti dječijoj da je bistar te se upusti s njime urazgovor.

- A kuda ti ideš, sinko?

- U školu.

- Uzmi ovaj zlatnik te kupi sebi šećerlama!

- Vidjeće me otac. On će me pitati od kuda mi zlatnik, pa će me poslije tući.

- Samo uzmi! Pa ako tvoj otac uspita, a ti mu kaži: „Dao mi je car“ pa ti on neće ništa reći.

- Neće mi vjerovati.



- Zašto ti neće vjerovati?
- Zar car ikad daje samo jedan zlatnik? Ako mi napuniš torbu zlatnicima, vjerovalaće mi se.
Car pohvali mudrost dječakovu, napuni mu torbu zlatnicima i pošalje ga kući.

Narodna priča

Brzalice - su dio narodne književnosti u obliku rečenica koje treba prvo tri puta brzo pročitati. Pri tom nastaju greške koje izazivaju smijeh kod djece. Ovo je u stvari dječija igra.

- Karanfil se karanfilčićem zakaranfilio.
- Na vrh brda vrba mrda.
- Jesi li to ti to tu? Jesi li to tu ti? Jesi li to ti tu? Jesi li tu to ti?
- Kotlokrp kotle krpi sa svojih deset kotlokrpića, a stara im kotlokrpovka kotlokrpavim kotlima vodu nosi.
- Pokapa kap kroz kostretan pokrovac pa u lonac.

Zagonetke - su kratke šaljive rečenice kojima se upoređuje i zadatak je otkriti šta se krije iza tih riječi.

- Cijelog života usporedo hode, a jedno drugo ne vide. (ičo)
- Što duži napravi put, kraći joj ostane rep. (canok i algi)
- Niknu gljiva, donese me živa. (narbodap)
- Četiri uha, dva trbuha. (kutsaj)

Narodne izreke/poslovice - najkraće priče nastale od čovjekovog iskustva. Uče nas i upozoravaju na nešto što je loše i čega se moramo čuvati.

- Svoja kućica - svoja slobodica.
- Ko radi, ne boji se gladi.
- Nema žetve bez sjetve.
- Ljeti mrav za zimu kupi.
- Lijepa riječ i gvozdена vrata otvara.
- Ispeci pa reci.
- Ne vise nigdje kolači na grani.
- Što možeš danas, ne ostavljaj za sutra.
- Knjiga je naš najbolji prijatelj.
- Ko uči, taj se ne muči.
- Znanje je najveće imanje.



TISUĆU PUTA LIJEPA

Usred doline stajala je kućica i na njezinu se dvorištu kočoperila kokoš, najbjelja među bijelim kokošima. Gospodarica je tvrdila da još nije vidjela ljepše. Voljela je s njom razgovarati i ponekad bi je pogladila po leđima. Kokoš bi svakog dana snijela jaje i svakog je dana čekala da joj gospodarica kaže da je najljepša. Bila je već uvjerena da svojom ljepotom nadmašuje i mačku i psa. Svakog jutra kljunom je raščešljavala svoje perje i pazila da se ne zaprlja.



- Ja sam najljepša, ja sam najljepša! - javljala se svojim kokodakanjem...

- Što ti se perje sjaji! - ulagivala joj se mačka.

Pas je volio zarezati na nju pa bi onda preplašena skočila na ogradu. Kad su pas i mačka bili sami, događalo se da bi svak iz svoga zakutka uzdahnuo:

- Što je bijela kokoš sretna! Ona je miljenica naše gospodarice.

Ali iznenada se sve preokrenulo. Jednog proljetnog jutra gospodarici se rodila kći i nitko se više nije osvrtao na bijelu kokoš.

Sretna majka uzela je djevojčicu na ruke i rekla joj:

- Tisuću si puta lijepa!

Kad je sunce obasjalo dolinu, stao je vjetar šaptati travama i cvijeću u polju i pticama u šumarku:

- Rodila se Tisućuputalijepa.

- Rodila se Tisućuputalijepa - ponavljale su trave, ponavljalo je cvijeće, lelujući se na vjetru.

- Povijaju je u bijele pelene - šaputao je vjetar.

- U bijele pelene... - ponavljale su trave i cvijeće.

- Dživ, dživ, u bijele pelene... - cvrkutale su ptice i spuštale se s visina.

Jedna je sjela na prozor kad je u kućici zaplakalo novorođenče. - Dživ, dživ... - cvrkutala je ptica i odletjela.

Kokoš se digla iz gnijezda i zapitala:

- Ko, ko, ko, ko. Tko se to rodio?

- Naša je gospodarica dobila kćerku - saopćili su joj vrapci.

- Je li lijepa? - zapitala je kokoš.

- Tisuću puta lijepa, tisuću puta lijepa! - odgovorili su joj vrapci.

Kokoš je visoko podigla glavu, raširila krila i užasnula se:

- Je li ljepša od mene? Ljepša od mene?

- Dakako, dakako, dakako! - odgovarali su vrapci tako žustro i glasno da se kokoš uvrijeđena sakrila u kokošinjac.

Gospodarica je nosila svoju kćerčicu na rukama, s vremena na vrijeme lagano pomilovala njezine nježne obraze i položila je zatim na mekani jastuk u košaru. Onda je brzo oprala pelene i dok ih je u vrtu prostirala da se osuše, čuo se njezin glas:

- Vjetriću, vjetriću, osuši mi pelene da mogu dijete poviti.

I gle, vjetar je pelene osušio još prije nego što je sunce zašlo. Majka je pelene pokupila i povila dijete. Kad je dolinu prekrilo večernji mrak, dijete je zaspalo, a vjetar je kroz šumarak šaputao:

- Tisućputalijepa spava.

- Spava... Spava... - ponavljalo je cvijeće pa onda i ono pozaspalo.

Ali nije zaspala bijela kokoš u kokošinjcu. Zvala je:

- Dođite, crne misli!

Zatvorila je oči da bude sve još crnje, te stala razmišljati o gospodarici koja joj čitavog dana nije kazala nijednu lijepu riječ, samo je ujutro uzela jaje i požurila natrag svome djetetu.

- Učinjena mi je nepravda! - uzdahnula je kokoš i svojim kokodakanjem iznijela je najcrnju misao:

- Osvetit ću se!

Te noći nije više otvorila oči, zaspala je.

Prije nego što je ujutro sunce osušilo rosu na travi, dijete se u košari probudilo. Majka je već bila uza nj. Promatrala je kako kćerčica otvara oči i kako se proteže.

- Tek sada, kad imam tebe, znam kako je lijepa naša dolina. Tu ćeš rasti, dijete moje. Brinut ću se za tebe i danju i noću.

Prolazili su dani i dijete je raslo. Sunce je sjalo sve toplije i toplije i majka je pjevala. Kokoš se, međutim, ljutila jer se nitko nije obazirao na njezinu ljepotu.

Jednog je dana gospodarica iznijela svoju ćerku iz kuće. Pozvala je psa, mačku i bijelu kokoš. Sjela je s djetetom u naručju na klupu pred kućom. Mačka se stisla uz njezine noge, pas je veselo mahao repom, kokoš je pružala vrat i kokodakala te pažljivo promatrala kćer svoje gospodarice.

- Sasvim je nalik drugoj djeci! Sasvim je nalik drugoj djeci! - zakreštala je.

- Što se toliko kočoperiš? - rekla joj je gospodarica. Zatim se obratila svima troma pa još i vrapcima ako ih i nije bila pozvala:

- Dugo bijasmo sami. Voljeli smo se i nismo imali na što da se potužimo. Dobila sam kćer. Zavolite je i vi.

Svi su se vrapci javili: - Dživ, dživ! - Mačka reče: - Mijau ! - a pas: - Hov! - Jedino se kokoš nije oglasila. Crna je misao kljuckala u njezinoj glavi.

Tada je vjetar preko doline stao čarlijati i šaputati:

- Tisućputalijepa, dobar dan!...



Kad je kokoš to čula, zalepršala je krilima i skočila gospodarici na rame. - Iskljuvat ću djevojčici oko pa nitko više neće kazati da je lijepa! - zakokodače. Ali baš je toga trena dijete protrljalo oči jer je sunce jako bliještalo. Tako je kokoš umjesto u oko kljucnula u prstić. Dijete je zaplakalo. Pas je zalajao, mačka zamijaukala, vrapci zacvrkotali i svi su navalili na kokoš i protjerali je od kuće. Osim toga, pas joj je iščupao rep. Operušana i ružna te vičući - kokodak! - pobjegla je u svijet i nije se više vratila.

Tisućputalijepa je rasla kao ružin pupoljak na lijehi obasjanoj suncem.

Ela Peroci



Ko je živio u kućici u dolini?
 Koja je domaća životinja bila najomiljenija i najljepša gospodarici?
 Da li su joj ostale životinje ljubomorile?
 Šta se desilo jednog jutra?
 Kako su nazvali lijepu djevojčicu gospodarice?
 Kako se kokoš osjećala zbog toga?
 Šta je odlučila raditi?
 Šta se desilo kada je pokušala kljucnuti djevojčicu u oko?
 Kako su je ostale životinje najurile?
 Šta vi mislite o postupcima kokoši?
 Da li se ovo isto dešava i ljudima?
 Sjećate li se situacije u životu u kojoj je neko postupio kao ova kokoš?

Obradite tekst sa tehnikom kvadrant.

SLIKA	OSJEĆAJ
ZVUCI	VEZA IZMEĐU PJESME I MOG ŽIVOTA



Za domaći zadatak napišite sastav *I meni je bilo krivo*. Sastav može biti mogućnost da se iskažete ako ste u nekoj situaciji postupili nepravedno prema nekoj osobi zato što vam je bilo krivo ili ste bili ljubomorni zbog tuđeg uspjeha. Svakako, uvijek imate mogućnost da se popravite. Na kraju sastava napišite šta vi mislite o ljubomori i razmislite ako je neko postupio nepravedno prema vama zbog ljubomore onda se sjetite kako je osobi kojoj vi to činite isto.

ONO ŠTO NE ŽELITE DA VAMA NEKO ČINI, NEMOJTE GA DRUGOM ČINITI!

PRODAVAONICA NA KRAJU GRADA

*(Radnja se zbiva u prodavaonici na kraju grada,
u kojoj se prodaje sve, od igle do rakete)*

LICA: Prodavač i Kupac

PRODAVAČ *(nasmijan i radostan)*:

Dobar dan! Dobar dan!

Želite li možda kišobran?

Kišobran pravi za krokodile?

Ili suncobran za gorile?

Sunčane naočale, možda za leptire?

Ili, možda, možda lakirane cipele za slona?

Imamo divovskih bombona od pet tona?

Samo k nama svratite!

Kupite! I platite!

KUPAC: Dobar dan svaki dan! Ja želim deset dekagrama znanja iz crtanja!

PRODAVAČ *(zbunjen)*: Nažalost! Baš to ne držimo, ali svratite sutra!

Dobit ćemo bicikl od čistog putra,

imat ćemo čizme od sedam milja,

i leteće tramvaje, zbilja!

I stabla koja zrakom lete

i za nevidljivost - tablete!!!

KUPAC: O, baš vam hvala, ponuda i nije tako mala. Ali, ja zapravo, trebam ideje za pripovijetku.

PRODAVAČ *(još zbunjenije)*: Nažalost, mi to ne držimo. Ali imamo morskog kita zarobljenog u krletku.

Imamo zlatne ribice koje govore engleski, a pomalo i turski natucaju, imamo i zvona koja ne zvone nego cijeli dan štucaju!

KUPAC: Zaista sam iznenađen. Ali ja, zapravo, tražim pola kilograma mašte ili bar četvrtinu onih snova na zelene kružice.

PRODAVAČ *(na rubu plača)*: Moram vas razočarati, gospodine!

Takve ćemo stvari držati dogodine!



Ali zašto ne kupite svemirske pužice!
Ili dudove svilce velike kao lokomotive?
Ili mačke koje deset tisuća godina žive?

KUPAC: Vrlo ste ljubazni, najljepša hvala!

A recite, mogu li kod vas kupiti kilogram hrabrosti?

PRODAVAČ: (*Briše suze papirnim rupčićem i svojom kravatom*):

Jako mi je žao, dragi gospodine!

Jučer smo prodali tri posljednje kile

Lovcu na Marsovce i krokodile!

KUPAC: No, ako je tako, molim vas onda pola svježeg kruha. I vaš osmijeh od uha do uha!

PRODAVAČ (*Opet nasmijan i radostan*): Hvala i doviđenja!

Nada Zidar-Bogadi



Koje si likove upoznao u ovom dramskom tekstu?
Šta je nudio prodavač?
Koje su želje bile kupca?
Zašto se prodavač iznervirao do plača?

Dramski tekst je književni tekst napisan za razgovor između dvije i više osoba. Dramski tekst se još zove i igrokaz. Namijenjen je za pozornicu. Naučeni tekst govore glumci.



Napravite sami pozornicu od školskih klupa. Postavite na njima što više šarenih predmeta od školskih pribora i glumite. Mijenjajte uloge. Dodajte i svog teksta. Ali zapamtite, za glumu treba naučiti dobro tekst i uživati se u ulozi, biti pravi glumac.

LIJEPA RIJEČ JE LJEPŠA
KADA JE PRAVILNO NAPISANA



GLAS, SLOG I RIJEČ

1. Izgovorimo nekoliko glasova. Ako ih zapišemo slovima, to može izgledati ovako:



2. Ako slova povežemo u slogove to mogu biti slogovi: DJE - CI
3. Ako slogove povežemo u riječ to može biti riječ: DJECI

Znači, prvo smo čuli glasove, pa zapisali slova, slova povezali u slogove i na kraju dobili riječ. Sada možemo i napisati rečenicu u kojoj je riječ *DJECI*, glavna riječ. Na primjer:

Djeci treba igra i ljubav.

Znači, za jednu rečenicu potrebni su nam glasovi, slova, slogovi i riječi.

U našem jeziku postoji ukupno 30 glasova. Prema načinu kako se izgovaraju, glasovi su podijeljeni na samoglasnike i suglasnike. Samoglasnici su: a, e, i, o i u. Ostali glasovi su suglasnici.

Slog je glas (samoglasnik) ili skup od glasova (samoglasnik i suglasnik) koji se izgovaraju u jednom dahu ili jednim otvaranjem usta:

*ma-ma
knji-ga
ško-la*

*A-mir
E-sad
lep-tir*



Hajde, sada ste vi na redu. Prvo neka jedan učenik kaže nekoliko slova, a drugi nek sastavi slogove, treći riječ. Onda ta riječ neka bude zadatak za četvrtog učenika da sastavi rečenicu u kojoj se spominje ta riječ. Nije teško, zar ne?

REDOSLIJED RIJEČI U REČENICI

Rečenica je skup riječi koje mogu govorom i pisanjem iskazati neku misao.

Mislim da su ove gljive
otrovne. Zapisat ću u
sves-ku kako izgledaju,
da i drugi znaju.



Dina misli o gljivama kako izgledaju, ali, ako to ne zapiše, to neće ostali znati.

Zato ono što mislimo trebamo naučiti kako da ga pravilno zapišemo kako bi nas ostali tačno razumjeli.

Rečenica se sastoji od riječi. Riječi se pišu po određenom redosljedu. Da vidimo jednu rečenicu bez redosljeda riječi i drugu sa redosljedom riječi.

*Učenike učiteljica pita. X
Učiteljica pita učenike. J*



Evo nekoliko primjera rečenica koje nemaju pravilan redosljed riječi. Potruđi se da ih prepíšeš pravilnim redosljedom. Prvo ih čitaj na glas, a onda zapisuj. Provjerite sa ostalim učenicima.

*Plete kapu nana.
Peticu Jasmina dobila je.
Igraju Saša fudbal Edin i.
Najviše mamu voli svoju Dina.*



IMENICE

Recite po jednu riječ kojom označavamo predmet, ljudsko biće, biljku, životinju i pojavu u prirodi. Na primjer: *gumica, Sena, ruža, maca, kiša.*

A sada ste vi na redu.

Riječi koje ste naveli označavaju imena predmeta, bića i pojava. Te riječi zovemo imenice.

predmeti	ljudi	biljke	životinje	pojave
<i>klupa</i>	<i>Hana</i>	<i>cvijet</i>	<i>mačka</i>	<i>kiša</i>
<i>olovka</i>	<i>Semir</i>	<i>trava</i>	<i>pas</i>	<i>slana</i>
<i>knjiga</i>	<i>Ljilja</i>	<i>lala</i>	<i>jelen</i>	<i>grom</i>
<i>patika</i>	<i>Hasnija</i>	<i>ruža</i>	<i>riba</i>	<i>suša</i>
<i>čilim</i>	<i>Mirza</i>	<i>bor</i>	<i>lane</i>	<i>oluja</i>
<i>telefon</i>	<i>djevojčica</i>	<i>jabuka</i>	<i>mrav</i>	<i>magla</i>
<i>kompjuter</i>	<i>mama</i>	<i>gljiva</i>	<i>slon</i>	<i>duga</i>



Napiši po pet primjera za svaku vrstu imenica.



OBAVJEŠTAJNE, UPITNE I USKLIČNE REČENICE

Da ponovimo!

Rečenica je misao iskazana riječima.

Šta možemo rečenicom? Možemo da obavijestimo nekoga za nešto, da upitamo i da izrazimo želju, zapovijest, molbu i osjećanja. Na primjer:

*Djevojčica vozi bicikl.
Ona ima crveni bicikl.
Oko nje leti leptir.*

Otkrili smo da djevojčica vozi crveni bicikl i da oko nje leti leptir.

Rečenice kojima se nešto saopštava i obavještava zovu se izjavne ili obavještajne rečenice. Na kraju ovih rečenica piše se tačka.

Kada ne ideš u školu trebaju ti informacije šta se desilo u školu. Pitat ćeš možda:

Šta ste danas radili u školu?

Jeste čli itali novi tekst?

Mogu li pozajmiti tvoju svesku da prepisem?

Znači pitanjima ćeš doći do informacija.

Te rečenice kojima nešto pitamo zovu se upitne rečenice. Na kraju upitnih rečenica piše se upitnik.



Pročitaj sljedeće rečenice i odredi šta sa njima iskazujemo: molbu, naređenje ili osjećaje. Napiši pored njih:

Pomozite, kuća gori! _____

Bravo, vi ste pobjedili! _____

Bježi! Pas je opasan! _____

Oduševljen sam! _____

Ja sam sretno dijete! _____

Donesi mi vodu, odmah! _____

Rečenice kojima iskazujemo uzbuđenje, ljutnju, bol, radost, zapovijed, naređenje, su usklične ili uzvične rečenice. Iza ovih rečenica stavlja se uzvičnik.





U sljedećom odlomku iz priče o Pinokiju, prepoznaj obavještajne, upitne i usklične rečenice:

Tek što je završio ruke, Đepeto osjeti da mu je neko s glave odnio periku. Pogleda prema gore i što je vidio? Vidio je svoju žutu periku u lutkovim rukama. - Pinokio!... Smjesta mi vrati moju periku! A Pinokio, umjesto da mu vrati periku, metne je sam sebi na glavu, samo što se nije ugušio pod njom. Na ovako bezobrazno i drsko ponašanje, Đepeto se snuždi kao nikad u svom životu i okrenuvši se Pinokiju reče: - Nevaljali sine! Još nisi ni napravljen kako treba, a već uskraćuješ svome ocu poštovanje! Loše, dječče moj, loše! I obriše suzu.



POTVRDNE I ODRIČNE REČENICE

Dino, ja se baš radujem današnjem danu. Sve sam naučio.



Aldine, ja se baš ne radujem koliko i ti. Nisam napisala domaći.

Koja je razlika u rečenice koje su kazali Dina i Aldin? Ko od njih koristi rečenice kojima se nešto potvrđuje, a ko koristi rečenice kojima se nešto odriče?

Aldin je potvrdio da se raduje današnjem danu jer je sve naučio. Dina odriče da se raduje jer nije napisala domaći.

Rečenice kojima se nešto potvrđuje zovu se potvrдне rečenice. Rečenice kojima se nešto odriče zovu se odrične rečenice. Izjavne, upitne i uzvične rečenice mogu biti u potvrdnom i odričnom obliku.

Potvrдне rečenice pretvori u odrične.



Došla je moja sestra. → Moja sestra nije došla.

Ana trči stazom. → _____

Ići ćemo na izlet. → _____

Avion leti iznad aerodroma. → _____

IZGOVOR I PISANJE GLASOVA Č, Ć, DŽ, Đ

Da li razlikuješ ove glasove: č, ć, dž i đ? Pročitaj pažljivo sljedeće riječi i posebno naglasite izgovor ovih glasova:

sreća
čamac
četiri čavke
ćup
računar
kuća

rupčić
grožđe
daidža
daidžinica
buregdžinica
ćevabdžinica

đevrek
đak
džak
đon



Čitaj tekst na glas. Trudi se da čitaš pravilno i izražajno. Pazi na slova: č, ć, dž i đ.

SLIKE PROLJEĆA

Došlo je proljeće i u moj zavičaj. Dječaci i djevojčice su na livadi. Jedni skaču, drugi trčkara-ju, a djevojčice beru cvijeće.

Ja volim posmatrati prirodu i sve ono što se u njoj događa. Posebno mi je drago proljeće. Tada nabujaju potočići pa se izvijaju i skakuću kao mladi smdaci sve s kamena na kamen. Poneki kamenčić u vodi izgleda kao dragulj. To je zato što se voda i sunce igraju. Tada se boje prelijevaju i sve djeluje kao san. Obično se tada i vjetrić uključi u čarobnu igru svjetla, zvuka i pokreta.



- Pričekaj me, vodo! Hoću s tobom! - dovikuje vjetrić.

- Proticanje nikad ne čeka. Ne mogu stati. Ti požuri! - odgovara voda.

- Ali, ja u džepu nosim sviralu koja svira pjesmu o sreći. Sviraću ti, samo me pričekaj.

- I sreća je prolazna. Naiđe i ode. I tek kad ode, znaš da si se susreo s njom. Ni sreća ne čeka. Moraš uvijek trčati, tražiti. I čekati, čekati dugo.

- Ali, ja ću te pratiti vodo! Ne možeš me zaustaviti! Moj je svijet!

- Idi, vjetriću, svojim drugarima. Ispričaj im priču o tome kako voda protiče baš kao život. A ja ću čekati i tebe i tvoje drugare u dalekom moru.

Ispričaću im čudesnu priču o...

Zehra Hubijar

VELIKO SLOVO U PISANJU VLASTITIH IMENA I PREZIMENA, GEOGRAFSKIH POJMOVA I PRAZNIKA

Ja sam Aldino Hodžić.
Živim u Skoplju. A, ko si ti?

Šta ti je Aldino? Ja sam tvo-
ja Dina, Dina Pepić i živim u
Topanskom polju u Skoplju.
I to si zaboravio! ha!



Primjetili ste da se ime i prezime Dine i Aldina, gradovi i naselja, pišu velikim slovom. Svaki čovjek ima svoje vlastito ime i prezime i pravilo koje moramo poštovati je da ih pišemo velikim slovom:

*Omerović Hana
Drndar Semir
Čatović Mirsada*

*Dimitrievska Jelena
Ristovska Katerina
Nina Murić*

Vlastita imena imaju i gradovi i sela, planine, polja, rijeke i pišu se velikim slovom. Imena praznika isto tako pišu se velikim slovom.

Imena planina: Vodno, Skopska Crna Gora, Šar planina, Osogovo, Bjelašnica, Golija, Jahorina;

Imena polja: Skopsko polje, Topansko polje, Ovče polje, Sarajevsko polje, Velje polje;

Imena rijeka: Vardar, Treska, Crna rijeka, Bregalnica, Jošanica, Ibar, Drina, Bosna, Neretva;

Praznici: Ramazanski bajram, Kurban-bajram, Nova godina, Prvi maj, Dan Bošnjaka, Veligden/Uskrs;



INTERPUNKCIJSKI ZNACI

Interpunkcijski ili rečenični znaci, trebaju nam da tačno i pravim značenjem pročitamo rečenicu i da je pravilno napišemo kako bi nas drugi razumjeli. Zamislite kako bi se vozači prevoznih sredstava snašli po putevima kada ne bi postojali saobraćajni znaci. Tako je i sa interpunkcijskim znakovima. Kako bi bilo kada bih nas pogrešno razumjeli ukoliko pogrešno koristimo neki znak.

Od mnogih interpunkcijskih znakova upoznaćemo se kada nam treba tačka, zapeta, upitnik, uzvičnik i dvije tačke ili dvotačka.

TAČKA • - koristimo je za kraj rečenice, za kraj obavještajne i potvrdne i odrične rečenice. Kada dođemo do tačke onda glas snižavamo i odmaramo, paziramo.
Na primjer:

*Danas ću ići u Siti mol.
Denis ne igra fudbal.*

ZAREZ , - koristimo za odvajanje riječi, da se malo na kratko odmorimo.

*Admire, Kerim i Vladimir su moji najbolji drugovi.
Moja sestra Anesa, voli sladoled.
Učiteljice, ja sam na red!*

UPITNIK ? - koristi se iza upitnih rečenica. Kada dođemo do upitnika malo povisimo ton.

*Kako ste?
Gdje si Almira?
Molim?*

UZVIČNIK ! - koristi se iza rečenica kojima iskazujemo osjećanje, bol, strah, žalost, zapovijed.

*Mama, boli me zub!
Sjedi!
Hajde, krenite već jednom!
Ne idi tamo!
Dobila sam peticu!*

DVIJE TAČKE : - stavljamo prije nekog nabranja u rečenici.

*U našem vrtu cvjetaju: ruže, lale, karanfili i zumbuli.
Moji omiljeni sportovi su: tenis, fudbal i košarka.*





Pročitajte rečenice nekoliko puta i odredite koji interpunkcijski znak nedostaje.

*Naučili smo puno u trećem razredu
Koliko je sati
Maca kuta i koka stajali su na terasi
Donesi mi daljinski odmah
Kolika je ova knjiga
Uh boli me glava*

Dajnica mi donijela maicu pantalone pižame i četkicu za zube



KULTURA BOŠNJIKA



Neka ova sehara,
ljubav za tvoj narod stvara!





GLAVNA OBILJEŽJA BOŠNJAKA

U ovom dijelu udžbenika, učit ćemo o glavnim obilježjima Bošnjaka. Bošnjaci su narod, jedan od mnogih u svijetu, koji ima svoje karakteristike po kojima ga mi, vi i ostali narodi prepoznaju. To su: ime, jezik, religija, nacionalni simboli, imena i prezimena ljudi, praznici, običaji, kultura. Da naučimo malo više ko smo i odakle smo.

Ah, Dino, mali li je ovaj svijet. Ja živim u Čairu, a nena mi stalno ponavlja: mi smo ti sine iz Pazara.

Ne sekiraj se i kod mene je isto. Ali, nena mi pričala da je iz Plava i da nema ljepšeg kraja. Ja je pitam: Je li tamo sve plavo? Ona mi se smije i kaže da će me povesti da vidim sama.



Bošnjaci koji žive u Republici Sjevernoj Makedoniji vode porijeklo iz BiH i iz oblasti Sandžak koja se nalazi jednim dijelom u Srbiji, Crnoj Gori i Kosovu. Bošnjaci žive u Sjevernoj Makedoniji, Turskoj i u mnogim državama svijeta.

Kako su Bošnjaci iz Sjevernoj Makedoniji većinom iz Sandžaka, spomenućemo neko-liko gradova u Sandžaku iz kojih su došli vaše prane, nene, pradjede i djede. To su: Novi Pazar, Sjenica, Tutin, Berane, Plav, Gusinje, Rožaje, Priboj i druga manja mjesta. Kada su doselili u Sjevernoj Makedoniji, birali su mjesta u koja će moći ra-diti i brinuti se za svoje porodice. Zato su Bošnjaci u najvećem broju u skopskom (Čair, Ljubin, Ljuboš, Batinci, Konjare), veleškom (Orizare i Crkvine) i pilepskom (Borino, Žitoše, Dolneni) kraju.





Skoplje



Sarajevo



Novi Pazar

Bošnjaci poštuju i uvažavaju nacionalne simbole države u kojoj žive i iz kojih vode porijeklo, Sjevernoj Makedoniji, Bosne i oblasti Sandžak. U čast Bošnjaka Sjevernoj Makedoniji, određen je jedan dan u godini, 28 septembar, kao Dan Bošnjaka koji obilježavaju kulturnim manifestacijama.



Jezik kojim govore Bošnjaci je bosanski jezik i njegovi dijalekti. Bošnjaci ispovjedaju islam i poštuju vjerske blagdane/praznike: Ramazanski i Kurban-bajram, Muslimanska Nova godina, Dobre mubarek noći.

Bošnjaci su građani Republike Makedonije i imaju sva građanska prava kao i ostali narodi.

U školama, kao i u vašoj, može se u čiti bosanski jezik i kultura preko izbornog predmeta *Jezik i kultura Bošnjaka* od III do IX razreda. Tako možete učiti o svojem narodu i o sebi, ali, tako će i upoznati svoje drugare i drugarice sa glavnim obilježjima svojeg naroda.

Jedna ideja je da napravite zajedno na hameru rad sa slikama, fotografijama i tekstem o porijeklu Bošnjaka Sjevernoj Makedoniji.

NARODNA KULTURA

Narodnu kulturu posjeduju svi narodi svijeta. To je sve što je jedan narod stvarao kroz svoju historiju. U narodnu kulturu spadaju: narodne pjesme, instrumenti, nošnje, narodne igre i kola, običaji, tradicionalna kuhinja i stari zanati.

Narodne pjesme - Prepoznatljiva za Bošnjake je sevdalinka. To je narodna pjesma koja pjeva o ljubavi prema voljenoj osobi. To nije samo lijepa pjesma koja budi divna osjećanja, nego nas puno uči i o običajima i kulturi Bošnjaka. Preko teksta sevdalinke otkrivamo kako se nekad živjelo, kako su se ljudi poštovali, kako su se voljeli. Poznati pjevači sevdalinke su: *Safet Isović, Beba Selimović, Zehra Deović, Zaim Imamović, Himzo Polovina* i dr. U današnjoj zabavnoj pop verziji izvode je: *Amira Medunjanin, Damir Imamović, Vanja Muhović*, muzička grupa *Mostar Sevdah Reunion, Divanhana* i dr.

Evo dvije predivne sevdalinke:

JA URANIH JUTROS RANO

Ja uranah jutros rano, 2x
nisam odavno. 2x

A djevojka još ranije, 2x
brijegom šetaše. 2x

Ja joj nazvah Selam alejk, 2x
dobra djevojko. 2x

ZV'JEZDA TJERA MJESECA

Zv'jezda tjera mjeseca,
za goru ga otjera,
za goricom vodica,
na vodici curica,
b'jelo lice umiva.
„Daj mi malo vodice
iz te b'jele ručice!“
„Ne dam, dragi, ni kapi,
nek' ti duša iskapi,
zbog sinoćnje besjede!
Zbog sinoćnje besjede
i rumene jabuke.
Drugoj daješ rumene,
meni mladoj uvehle,
uvehla ti duša ta!“



Naučite tekst pjesama i na Internetu možete poslušati muzički dio. Vježbajte pjevanje ovih pjesama, obucite nošnju i pozovite roditelje na predstavu.



Narodni instrumenti - da bi sevdalinka bila prava sevdalinka, mora se pratiti sa posebnim muzičkim instrumentima. To su šargija, saz i दौरا.



Daira (def)



Saz



Šargija

Narodne igra i kola - tradicionalne narodne igre i kola čuvaju se i dalje, igraju na svadbe, sunete, prosidbe djevojke, kane ili djevojačke večeri. Obično su se izvodile uz pratnju harmonike. Poznate bošnjačke igre i kola su Jusufovo kolo, Alaturka, Hadžina Fata, Curica. Sada ćemo naučiti tekst igre „Hadžina Fata“ i osnovne korake.

HADŽINA FATA

Hadžina Fata, izadi na vrata, 2x
da ti vidim ruse kose jesul' za mene. 2x

Mangupe mio, što bi bolji bio,
u tundžare turse vile, jesil' vidio, 2x

Hadžina Fata, izadi na vrata, 2x
otkrij svoje bijelo lice da ga vidim ja. 2x

Mangupe mio, što bi bolji bio, 2x
na ružici kaplju rose, jesil' vidio. 2x



Opis igre

Hadžina Fata je Sandžačka narodna igra uz pjevanje, koja se izvodi u otvorenom kolu.

- igrači obrazuju polukrug, na lijevoj strani stoje dječaci, a na desnoj djevojčice;

- desnom nogom dva koraka naprijed za osminu, u mjestu, u ritmu osmina;

- lijevom nogom dva koraka naprijed za osminu, u mjestu u ritmu osmina.



A sada na vas je red. Prvo tekst naučiti, slušajte pjesmu, pa onda zajedno sa učiteljicom vježbate i igrajte. Ne zaboravite svoje drugarice i drugare da pozovete!

Narodne nošnje - nošnja je glavno obilježje narodne kulture jednog naroda po kojim se prepoznaje vizuelno kojem narodu pripada ta kultura. Za bošnjačku tradicionalnu nošnju karakteristično je što je pod uticajem orijentalne, turske kulture i zato slični sa nošnjama drugih naroda koji su u našem okruženju. (albanska, turska, goranska, romska)



Muška narodna nošnja sastoji se od košulje, jelek-fermen, pojas, posebno krojene pantalone-čakšire, na glavi fes i na nogama mestve od kože.

Ženska narodna nošnja sastoji se od košulje, jeleka-fermen ili ječerma, duga haljina-anterija, dimije, cipele, „jemenije“ ili kadifane papuče. Cijela nošnja je bogato navezena zlatnom srmom i ukrašena. Na glavi nose fesić ili fesić-kalkan.

Narodni običaji - narodni običaji su postupci i ponašanje ljudi koji se ponavljaju za određene važne događaje u životima ljudi. Ti su običaji vezani za najvažnije momente u ljudskom životu, a to su: rađanje djeteta, sklapanje braka i smrt čovjeka, običaji obilježavanja vjerskih blagdana Ramazanskog i Kurban-bajrama.

Kako su vama interesantni bajramski dani, upoznat ćemo vas sa običajima koji su zastupljeni i za Ramazanski i za Kurban-bajram.

U običajima proslave Ramazanskog i Kurban-bajrama nema bitne razlike, osim što se na Kurban-bajram donosi simbolična žrtva, kolje se ovan, ovca, odnosno goveče. Meso se, po pravilu, dijeli rodbini i prijateljima (preporučljivo siromašnijim) i to 2/3, a 1/3 domaćin obično ostavlja samoj obitelji. Običaj je prvog dana Bajrama primiti u posjet rodbinu i prijatelje, ili ih zijaretiti (posjetiti). Mlađi obavezno prvog dana posjećuju roditelje i stariju rodbinu, amidže, daidže, tetke i druge, a narednih dana dočekuju svoje bajramske goste. Darovi koji se daruju za Bajram, zovu se bajramluci. Za djecu koja posjećuju domove i pjevaju bajramske pjesme, uvijek je spremno novca i bombona. Poslije Bajram-namaza, uobičajeno je otići na mezar (grobove svojih rahmetlija) i proučiti im Fatihu (prvo poglavlje Svijete knjige Kur'ana). Evo jedne lijepe bajramske pjesme:



BAJRAM STIŽE KRAJ JE RAMAZANA

Bajram stiže kraj je Ramazana,
Ja ne mogu svoju radost kriti,
Fali će mi jako teravije,
Da bar može malo duži biti.

Ramazan je mjesec ibadeta,
U njemu je mnogo lijepih dana,
U noćima prepune džamije,
Bajram stiže kraj je Ramazana.

Svakom radost na licu se vidi,
Veselje se širi sa svih strana,
Mala djeca uče ilahije,
Bajram stiže kraj je Ramazana.

Raduju se ljudi širom svijeta,
Raduje se i šefteli grana,
Ptice, ribe, cvijeće i drveće,
Bajram stiže kraj je Ramazana.

Uz Ramazan srce se očisti,
Kada dođe praznik muslimana,
Mnogi grijesi budu izbrisani,
Bajram stiže kraj je Ramazana.



Za Bajram je lijepo čestitati čestitkom koja može biti pisanim putem, a uobičajeno je SMS porukom odnosno mobitelom. Evo nekoliko lijepih stihova koje možete upotrijebiti ali i sami ih možete sastaviti.

Neka ti bajram, srce razveseli, neka ti duša svakom dobro želi, neka ti Bajram u veselju prođe i čestitka ova od srca dođe.

BAJRAM ŠERIF MUBAREK OLSUN!

Poletjeli meleci poput ptica, dotakli osmjeh tvoga lica, neka ti prenesu poruku na krilima bjelim, da ti sve najljepše za Bajram želim.

STARI ZANATI

Zanati su posebne vještine ljudi koji ručnim radom stvaraju i proizvode predmete sa svakodnevnu upotrebu ljudi. Zanati su ranije bili više zastupljeni i poštovani jer je vrijednost zanatskih proizvoda bila mnogo veća. Danas su mnogi od zanata nestali jer su mašine zamijenile ruke zanatlija. Zato je lijepo poznavati imena i značenje nekih zanata.

Abadžija - izrađivali su seosku odjeću od domaćeg platna
Arakijadžije ili **kapari** - pravili su kape i fesove.



Filigransko kujundžijski zanat - izrada nakita i predmeta od zlata i srebra, ukrasa na oružju. Ovaj zanat i danas postoji.



Kaligrafija - je umjetnost pisanja savršenim dekorativnim rukopisom. Piše se na papiru, koži, metalu.



Kazandžijski zanat - ovim zanatom izrađivalo se od bakra kuhinjsko posuđe, đugumi, ibrici, leđeni, džezve, ibrici, poslužavnici, kahve table i dr.



Papudžijski zanat - ovaj zanat je bio mnogo razvijen jer se poštovao običaj za nošenje papuča za svaku priliku posebno, unutar kuće i vani. To je bio običaj kulture stanovanja i poštovanja higijene u domu. Papudžije su mnogo posvjećivali pažnju na dekorativne detalje.



Vezilje - veoma značajan i vrijedan zanat odnosno umjetnost vrijednih bošnjačkih žena. One su posebno poznate po sarajevskom vezu na predmetima za svakodnevnu upotrebu, stolnjaci, posteljina, odjeća.



LEKTIRNI KUTAK





Bisera Alikadić

KRALJICA IZ DVORIŠTA

U dvorištu se nalazila šupa. Bila je zapuštena. Vrata su joj se cimala na samo jednoj baglami. Ponekad, kada bismo se igrali žmurke, skrivali smo se iza tih vrata.

Bio je mjesec maj. Bašta je bila u cvatu. Pčele su zujale. Kod naših roditelja poče da navraća mala, debela žena. Bila je visoka kao neko dijete, a široka kao sanduk za cipele. Sve više je razgledala šupu.

Čuli smo kuckanje čekića. Potrčali smo da vidimo šta se događa. Mala žena dovela je majstora. On je na šupi popravio prozor. I vrata je lijepo namjestio. Zidove je okrečio, bijelo kao snijeg.

Nosači su donijeli dva teška sanduka, sa ručkama, krevet na kome su bili naslikani anđeli i stari štednjak. U sanducima su bile njene stvari koje je izvadila i rasporedila. Imala je dosta knjiga. Sve su bile u starinskim kožnim povezima. Imala je i nekoliko slika sa pozlaćenim ramovima.

U šupi nije bilo svjetla pa je na zid okačila fenjer. Ne visoko. Tako da ga je ona, onako majušna, bez muke mogla zapaliti.

Nama djeci sve oko nje izgledalo je drukčije i zanimljivije nego u našim sobama.

Počeli smo da se družimo s tom neobičnom staricom. Kazala nam je da se zove Regina. Kasnije nam je objasnila da ovo ime znači kraljica. Mi smo se zgleдали i pomalo smijuljili.

Ponekad bi nas poslala da joj kupimo ruma za kolače. Mnogo je voljela da pravi kolače s tim pićem.

Pričala nam je kako je, kad je bila mlada, pisala pjesmice. Stalno nam je ponavljala jednu koju smo svi naučili.

Pjevala bih, al ne mogu
Slomio mi Pegaz nogu.
Pjesnička mi žica pukla -
Po meni je šiba tukla.

Kada bismo se izvukli iz naše stare šupe, a iz njenog stančića, smijali smo se kao ljudi.

- Pjesnička mi žica pukla, kad je po debeloj guzi šiba tukla, sprdali smo se. Sprdali smo se i sa njenim imenom: Regina.

- Kraljica!

- Čija?

- Patuljaka.

- Ona je patuljak.

- Ali patuljci su muški. Ona nema bradu.

- Ona je ćosava. Tajno ćemo je zvati: Patuljak Ćosko.

- Hoćemo - svi smo se složili.

Iznad grada čuo se avion. Regina je izašla u dvorište da ga pogleda. Digla je glavu, ali avion je bio već daleko. U ruci je držala parče kolača. Upravo se spremala da ga pojede.



Međutim, kada je ugledala Slobodana, najmanje dijete među nama, pozvala ga je sebi.

Dala mu je slatko parčence.

- Hvala, teta Ćosko - rekao je Slobodan,

- Šta si to kazao? - upita ona preneraženo, dok je ruku držala na desnom uhu.

- Hvala, teta Ćosko. Tako Vas djeca zovu.

Ona nas je pogledala ispod naočara i zaplakala.

Svima nam je bilo veoma teško. Shvatili smo da nije trebalo da joj izmišljamo nikakva smiješna imena. Ona je bila dobra žena, a već je i sama od sebe imala smiješno ime: Kraljica.

Iz kecelje je izvadila kao nebo plavu maramicu na kojoj je bilo navezeno slovo R.

Brisala je suze.

Svi smo znali da ima najljepše maramice na svijetu. Da ih divno pegla i nježno drži u rukama.

Bili smo postidjeni. Od tada smo je iskreno zavoljeli.

Poslije izvjesnog vremena otišla je da živi u staračkom domu, u drugom gradu.

Bilo nam je žao. Šupa je opet postala ružna i zapuštena.

Ahnet Hromadžić

ZELENA ŠUMA DRAGULJI

- Svaki živ stvor ima svoju sreću. Imaš je i ti. Ona će stići kad-tad.

- To smo i u školi učili - kazao sam ja, i nastavio: - Možda ću jednoga dana pronaći ćup zakopanih dukata. Kažu da ih ima mnogo pod zemljom, ispod ruševina, ali ko će svu zemlju prekopati, ko pod svaki kamen zaviriti!

- Nemoj da se šališ - rekla je nana ozbiljno. - Nikad se ne zna, niko ništa ne zna!

- A ja znam da me ta sreća neće nikad obradovati.

- Ne znaš - bila je uporna nana. - Ti si još ptič koji nije ni poletio. A kuda ćeš, na koju ćeš stranu poletjeti, e, to ćemo vidjeti. Ispričaću ti jednu priču pa ćeš možda još nešto naučiti. Hoćeš li da slušaš?

- Hoću - složio sam se odmah, - jer volim da slušam tvoje priče.

- E onda slušaj dobro! Priča nije izmišljena, a nije tako ni stara. I ja sam je čula i pričaću kako sam čula. Eto, živio u našem selu čovjek, živio kao i svi ostali, radio kao i svi ostali, krpio dan na dan, noć na noć. Orao je, kopao, kosio travu, odlazio u šumu da siječe i dovozi kući drva. I baš u šumi, ovoj našoj, golemoj šumi dogodilo mu se to. Jednom, iznenada kao u snu.

- A šta se dogodilo? - pitao sam, jer je nana malo zastala da predahne.

- Saznaćeš ako budeš slušao. Pa slušaj. U svakoj šumi, pa i u našoj, kriju se tajne u zemlji, u pećinama, ispod korijenja drveća, kriju se blaga neznana i nedokučiva. Kad bi ljudi samo znali gdje treba tražiti, koji kamen podići, kad bi im

neko došapnuo prave riječi kojima se prodire do tajni, bilo bi mnogo srećnih. Ili više nesrećnih, ne zna se nikad? A ko, opet, ne bi želio da bude srećan? Pa želio je i taj čovjek koji se po ko zna koji put opet našao u šumi, koji je još od djetinjstva upoznao mnoge staze, mnoge njene kutke, vidio ono što oko može vidjeti, čuo ono što uho može čuti. Pjesmu ptica, šum lišća, šapat vjetrova, urlik divljih zvijeri. Ali jednom, čuo je dječji plač. Pravi pravcati. I nije se ni začudio mnogo, a i zašto bi se začudio? Zar je samo jednom i samo jedno dijete zalutalo u šumi? On je tako i pomislio. Našlo se dijete u šumi, uplašilo se pa sada plače ili traži pomoć. I krenuo je kroz travu tamo odakle se čuo plač, da pronade dijete, da sazna zašto plače, čije je i kako se našlo u šumi. Tražio ga je i nije ga našao jer je plač naglo prestao.

- Pa gdje li je to dijete? - pitao se začuđeno. - Kao da je u zemlju propalo. Počeo je da ga doziva.

- Hej, javi se! Gdje si i zašto plačeš?

Ali odgovor nije dobio, samo je planina prenosila i vraćala njegov glas. Pomislio je čak da se prevario, da nije čuo plač djeteta već da je to bio glas neke čudne ptice. A onda je odjednom čuo uplašen krik. Dječji krik. I istovremeno je vidio kako je kroz travu pobjegla nepoznata životinja, a zatim je otkrio sve: ono dijete koje je plakalo i čiji je krik čuo pronašao je u jednoj rupi, nemoćno da iskoči i uplašeno, toliko uplašeno da nije moglo ni riječi progovoriti.

- A, tu li si - odahnuo je čovjek. - Upao si u rupu i ne možeš da iskočiš.

Nije se dvoumio i nije mu bilo teško da dokuči dječaka, da ga izvuče i spusti u travu.

Pitao ga je:

- Čiji si, mali? Kako si došao u šumu?

Nije dobio odgovor.

- Kao da je odjednom postao nijem - rekao je čovjek. - Ili se uplašio one životinje ili mene.

Pitao se šta da radi, pa je počeo da miluje dječaka po kosi želeći tako da ga umiri i odobrovolji za razgovor.

- Hajde, kaži bar jednu riječ, mališa! Kaži, ne boj se! Nemaš čega da se bojiš.

Ali prije nego što je čuo i jednu riječ iz dječakovih usta, dječak je skočio i počeo da bježi.

- Kuda? - povikao je čovjek. - Kuda bježiš?

A onda je i sam potrčao jer se pobojavao da će se dječak izgubiti u planini, da se može sunovratiti u kakvu provaliju ili da mu se može dogoditi ko zna kakva nesreća.

Začudo, dječak je trčao brzo, brže nego što bi se moglo i pomisliti, a onda je najednom nestao, izgubio se u travi, u gustom četinaru, kao da ga je zemlja progutala.

Čovjek ga je uzalud dozivao, tražio, ne vjerujući ni sam da ga je tako neočekivano izgubio. Tražeći ga i dozivajući našao se ispred visokih kamenih litica koje su mu zatvorile put.

- Ma gdje li je dječak? Kud je nestao? - pitao se uzalud, dok nije odnekud između litica začuo glas:

- Čovječe, slušaj me dobro i ne plaši se: pomogao si dječaku i ne traži ga više jer on je sad siguran.



Ali čovjek nije mogao da se ne plaši. A i kako ne bi jer je glas dolazio odnekud iz dubine, jer mu se odjednom učinilo da se našao u nekom začaranom kraju planine.

Tek kad se malo pribrao, mogao je da progovori i upita:

- Ama ko si ti, i odakle mi se javljaš? Ja te čujem, ali te ne vidim. Jesi li čovjek, duh ili čarobnjak?

Odgovorio mu je onaj isti glas:

- Nisam ni duh ni čarobnjak, ali vidjeti me nećeš jer ne želim da me vidiš. Ali zbog toga ne moraš da se bojiš jer sam ti sad prijatelj. Zbog dječaka kome si pomogao i zbog toga što hoću da ti se odužim. Pa ako vjeruješ u moje riječi, onda me poslušaj. Pred tobom je otvor u stijeni pa kreni i uđi u pećinu bez straha i vidjećeš što nisi vidio i saznaćeš što drugi nisu saznali.

Krenuo je.

Ušao je bez straha kao da ga je neko gurnuo, kao da ga je neko vukao ne dopuštajući mu više da razmišlja, da se koleba. I našao se brzo u neobičnoj, ogromnoj prostoriji osvjetljenoj neobičnim svjetlom koje se rasipalo na sve strane titravim bljeskom, kao da su se palile i gasile zvijezde. Zastao je zadivljen, začuđen i zasljepljen tim bljeskom, dok mu se oči nisu privikle i dok nije ponovo čuo poznati glas:

- Dječak ti se zahvaljuje na pomoći. Ja sam već rekao - hoću da ti se odužim i zato me slušaj. Mogu ti pokloniti mudrost koja će ti pomoći da život proživiš lakše i sigurnije. Mogu ti pokloniti korijenje trave koja će ti dati snagu kakvu ima mali broj ljudi. Mogu ti pokloniti dragulj da postaneš bogat. Razmisli i odaberi, jer možeš da se pokaješ što nisi odabrao najbolji poklon. A ja ne bih želio da se pokaješ. Pogledaj dobro. Dragulji su oko tebe, svuda oko tebe i možeš ih dohvatiti rukom.

I zaista.

Oni su bili tu.

Bilo ih je mnogo i svi su bili jednaki, svi su bili divni, svi su rasipali svoj sjaj. Čovjek nije mnogo razmišljao. On se brzo i lako odlučio.

- Dragulj! Uzeću dragulj - izgovorio je pohlepno.

- Znao sam - javio se onaj glas. - Ali ipak još malo razmisli. Možda nisi izvršio najbolji izbor, možda ćeš se pokajati.

- Neću se pokajati - nije se dao pokolebati čovjek i pružio je ruku i prihvatio najbliži dragulj, želeći da ga što prije osjeti u svojoj ruci, da se uvjeri nije li to ipak san ili kakva varka.

Ne, nije bilo sumnje. Dragulj, veliki dragulj bio je pravi i bio je njegov. Držao ga je u ruci, držao je čitavo bogatstvo, ali je odmah pomislio:

“Kad bih mogao uzeti još koji? Kad bih mogao uzeti punu šaku? Onda bih tek bio bogat. Onda bih tek imao sve.”

I možda bi odmah počeo da traži i moli da ga nije preduhitrio onaj glas:

- Znam šta misliš, prijatelju. I ne čudim se, ne zamjeram ti. Malo je onih koji bi se drugačije ponašali na tvom mjestu. Jer ko nema, taj želi da ima. Ko ima dosta, želi da ima više. Zato poslušaj još jednom moj savjet. Ponesi dragulj i kad izađeš odavde, dobro promisli šta ćeš učiniti. Ako budeš pametan, možda ćeš biti i sretan. I pamtićeš ovaj dan. Ako ne budeš pametan, požalićeš i pokajati se što si od tri dara odabrao baš taj. To je sve što ti mogu i što ti želim reći i ti možeš da ideš.

Izašao je kao u snu.

Izašao je u šumu, na suncu noseći u ruci dragulj. Tu je tek postao siguran da je sve što je doživio i vidio prava istina. I tu ga je tek uhvatila neodoljiva radost koju nije mogao da savlada.

- Dragulj! - vikao je. - Ja imam pravi dragulj! Ja sam bogat!

Gledao je dragulj i nije mogao da ga se nagleda.

Divio mu se i nije mogao da mu se nadivi.

Okolo njega je sad sve bilo drugačije, ljepše nego prije.

Nebo.

Sunce.

Drveće.

Trava i cvijeće.

Pjesma ptica i pjesma lišća, vjetra u lišću, u krošnjama drveća, zuj pčela.

Nije više ni pomislio zbog čega je došao u šumu, nije mu ni palo na pamet da siječe drva.

Žurio je kući.

Žurio je a nije znao zbog čega žuri. Činilo mu se, jednostavno, da se i tamo sve promijenilo, da više neće morati da misli kako će proživjeti dan i šta će mu donijeti novi, jer je sad imao u ruci dragulj koji će moći da riješi sve, da ga oslobodi svih briga i nevolja.

Ali tek što je stigao kući, brige su počele, jer se sjetio riječi i pouka koje mu je uputio nepoznati dobrotvor.

- Ko je on - pitao se - i zašto mi je dao one savjete?

Razmišljao je, razmišljao i odlučio da sačuva tajnu.

Odlučio je da sačuva dragulj dokle god može i dok ne dođe pravo vrijeme da ga pokaže.

Odlučio je tako.

Ali nije izdržao dugo.

Nije mogao i najprije je sve ispričao svojoj ženi, pokazao joj dragulj. Žena se obradovala i ona je bila srećna, ali tek što je prošao prvi val radosti, ona ga je upitala:

- Zašto si donio samo jedan dragulj? Zašto nisi uzeo više, zašto nisi natrpao pune džepove kad ih je bilo toliko?

On joj je uzalud objašnjavao, uzalud dokazivao zašto nije mogao da uzme nijedan dragulj više. Žena je bila uporna:

- A spasio si dječaka? Zar je to malo? Zar to ne vrijedi mnogo više od jednog dragulja? I pitanje je je li to pravi dragulj i koliko uopšte vrijedi?

Žena je bila pohlepna, ona je bila neumoljiva u svojoj pohlepi i naredila mužu:

- Otići ćeš opet u šumu. Molićeš, kumićeš dok ne dobiješ nove dragulje. Kući se ne vraćaj bez njih.

Šta je mogao da učini?

Krenuo je opet u šumu, uvjeren da ide uzalud jer je razmišljao o svemu što mu je onaj nepoznati rekao i već je počeo da se kaje što ga nije poslušao i što od tri poklona nije odabrao koji drugi.

Šumu je poznavao dobro.

Zapamtio je dobro i ono mjesto gdje je našao dječaka i litice ispod kojih je bila pećina.

Ali kud sad?



Uzalud je tražio, uzalud hodao po šumi. Nikako nije mogao da pronađe ono mjesto, da otkrije visoke litice. Uzalud je tražio, uzalud je dozivao. Šuma mu nije otkrila tajnu.

Morao je da se vrati kući bez novih dragulja, potišten i razočaran.

Kod kuće ga je dočekala žena pitanjima i pogrdama.

Nije mogao, nije umio da joj objasni, da je umiri. Ona je tjerala svoje. Ona je mislila samo na dragulje i ona je željela mnogo, mnogo novih dragulja.

Ali ni to nije bilo sve jer su njegove nevolje tek počele.

Dragulj je najednom nestao.

Kao da se istopio, kao da ga je odnio vjetar.

A žena je počela da ga muči, još više, još nemilosrdnije. A u selu su čuli priču o njemu i dragulju i svi su navalili na njega da ga vide, da im pokaže mjesto gdje ga je dobio.

Ljudi su bili pohlepni.

Sjekli su drveće.

Kopali su zemlju.

Prevrtali stijene.

Ali dragulje nisu našli i sav svoj bijes iskalili su na njemu.

Nisu vjerovali da im je pokazao pravo mjesto i nisu ga puštali na miru.

I to mučenje je trajalo dugo, predugo.

I taj čovjek, koji je mislio da je postao bogat, koji je mislio da je postao srećan - postao je odjednom nesrećan.

Više nije imao prijatelja.

Više nije imao ništa.

Ostao je sam, a ljudi su mu se smijali, ljudi su ga smatrali ludakom, jer je sada i sam svakog dana odlazio u šumu i tražio dragulje koje nije mogao naći...

Hans Kristijan Andersen

BAJKE

DJEVOJČICA SA ŠIBICAMA

Napolju je bilo strašno hladno. Snijeg je padao i počelo je da se smrkava. Bilo je posljednje večere u godini - večere uoči Nove godine. Po toj hladnoći i mraku ulicom je išla jedna gologlava i bosonoga djevojčica. Doduše, imala je na nogama neke papuče kada je pošla od kuće, ali kakva joj je bila korist od njih kada su to bile velike papuče koje je prije nosila njena majka. One su bile tako velike da su joj spale s nogu kada je potrčala da se ukloni ispred kola što su projurila ulicom. Jednu papuču više nije mogla da nađe, a s drugom je umakao neki dječak i doviknuo joj da će mu ta njena papuča poslužiti kao kolijevka kad mu se rodi dijete.

Tako je sada ta djevojčica išla bosih, crvenih i plavih nožića od studeni. U staroj kecelji je nosila sve svoje šibice, a jednu kutiju je držala u ruci. Čitav

dan nije prodala ni jednu jedinu kutiju šibica, nije dobila nijednu paru. Gladna, prozebla i potištena, lutala je jadnica sve dalje. Snježne pahuljice padale su po njenoj dugačkoj, svijetloj kosi koja se divno kovrdžala niz njen potiljak, ali ona nije ni mislila na taj svoj ukras. Svi prozori su bili osvijetljeni, a po ulicama se širio miris gušćjeg pečenja - svuda se pripremao doček Nove godine, pa je i ona sada mislila na to.

Ona se šćućurila u jednom uglu između dvije kuće, od kojih je jedna malo više štrčala na ulicu. Nožice je podvila pod se, ali joj je ipak bilo sve hladnije. A kući nije smjela da ide, jer nije prodala nijednu kutiju šibica, nije dobila nijednu paru, i otac bi je istukao. A šta će i tamo, i kod kuće je isto tako hladno. Živjeli su u potkrovlju i vjetar je duvao sa svih strana, iako su najveće rupe zapušili slamom i krpama. Ručice su joj se sasvim ukočile od studeni. Ah, samo da upali jednu šibicu malo bi se ogrijala! Da o zid kresne samo jednu šibicu zagrijala bi prste! Ona kresnu jednu šibicu i odmah buknu plamen. Šibica je gorjela kao svijeća i bilo je tako toplo dok je držala ruku nad njom. Bila je to čudesna svjetlost i djevojčici se činilo da sjedi pored velike tople željezne peći sa sjajnim mesinganim ukrasima. Ona ispruži noge da i njih malo zagrije, ali se tog trenutka plamen ugasi - nestade peći i djevojčica osta sa drvčetom dogorjele šibice u ruci.

Ona kresnu još jednu šibicu, pa i ona zaplamsa, i zid po kojem zasja postade providan poput koprene. Mogla je da gleda pravo u sobu gdje je bio postavljen sto sa čistim bijelim stolnjakom i divnim posuđem od porculana. A na stolu se puši pečena guska punjena šljivama i jabukama. Ali što je bilo još ljepše - ta guska je skočila sa stola i, onako sa viljuškom i nožem u leđima, preko sobe zagegala prema njoj. I upravo kada guska dođe pred sirotu djevojčicu, ugasi se šibica i pred njom osta samo debeli i hladni zid.

Kada upali novu šibicu, pred njom se ukaza prekrasna jelka. Bila je i veća i ljepše ukrašena nego ona što je prošle godine kroz staklena vrata vidjela kod onog bogatog trgovca. Hiljade svjećica je gorjelo na zelenim grančicama, a šarene slike, kao one u dućanskim izlozima, gledale su pravo u nju. Djevojčica izdiže obje ruke prema svjećicama i šibica se ugasi. Ali one mnogobrojne svjećice počеше da se dižu sve više i više, a onda se pretvoriše u sjajne zvijezde. Jedna od njih pade i ostavi za sobom dugački plameni trag.

"Sad je neko umro!" - pomislila je djevojčica. To je ona čula od svoje pokojne bake koja je govorila: "Svaki put kad padne zvijezda, nečija duša krene u nebo."

Kada djevojčica kresnu novu šibicu, oko nje sve zasja i u tom sjaju pojavi se njena baka sva blistava, blažena i zadovoljna.

- Bako! - viknu djevojčica. - Uzmi me sa sobom! Znam da ćeš nestati čim se šibica ugasi kao što je nestala i ona topla peć i divno gušćje pečenje i ona krasna velika jelka!

Da i baka ne bi iščezla, djevojčica brzo zapali sav ostatak šibica iz kutije. Šibice planuše i sve zablista kao usred bijela dana. Nikada joj ranije baka nije izgledala tako lijepa i tako velika. Ona uze djevojčicu u naručje i ponese je visoko, visoko u veliku radost i prijatnu toplinu. Sada je djevojčica bila na nebu i više nije bilo ni zime, ni gladi ni straha ...



A ujutro, u onom uglu između dvije kuće, našli su je rumenih obraza i sa osmijehom na usnama - bila je mrtva. Smrzla se posljednje večeri u staroj godini. Prvo jutro nove godine zateklo je mrtvu djevojčicu sa šibicama.

Pred njom je ležalo mnoštvo gotovo potpuno izgorjelih šibica.

- Htjela je da se ogrije! - govorili su prolaznici.

A niko ni slutio nije kakve su divne slike lebdjele pred njom kada je sa svojom bakom zaplovila u novogodišnju radost.

Gustav Krklec

TELEGRAFSKE BASNE

MUDROLIJA

Kad lija lisu veli:
"O, moj mili, što si lijep!"
tad sigurno od njega želi
da joj kupi novi - rep.

STARA ŠKOLA

Vaš sam sluga - šapće lisac lavu
i ponizno pred njim spušta glavu,
a kad zeca susretne kraj brazde,
viče: "Skidaj šešir ispred - gazde!"


LOŠE ISKUSTVO

Stari medvjed u košnicu gleda,
pa sve misli: bit će slatkog meda!
No ipak je propustio zgodu,
sjetivši se kako pčele - budu...

VIŠI RAZLOZI

Zašto kradeš tuđe voće? -
pita majmun sina.
- "Oprosti mi, dragi oče,
nemam - vitamina..."





OPREKE

Zna pčelica što je red:
Na put ide, kupi med.
Nju s postelje gleda trut
pa joj veli: "Sretan put!"

SATELITSKA LASTAVICA

Jesen... telefonska žica,
a na žici - lastavica.
"Još si tu? Ta snijeg je blizu!"
A lasta će: "Čekam vizu!"

PROTEKCIJA

Rekle krave, pune bola:
"Cijelog dana mi smo pasle,
a za našeg lijenog vola
gazda vazda puni jasje!"

KOME ZVONI

Miševi su spleli tanke konce
pa svezali mačku o rep zvonce,
ali mačak razmrsio konce,
pa sad njima zvoni - smrtno zvonce.


MAJMUN I OGLEDALO

Reče majmun, našav ogledalo:
- Hajd, da i ja pogledam se malo!
Ču se potom njegov uzvik glasan:
- Tko bi reko da sam tako - krasan!

NA SMETLIŠTU

Gizdav pijeto ostrugama struže.
Pita vrapca: "Kako pjevam družo?"
"Divno pjevaš, velim ti po duši" -
reče vrabac - pa začepi uši...





RAKOVI KORACI

Sunčeva se začudila zraka,
ugledavši u potoku raka:
- “Ajme” - reče - “to su stvari vraške,
rak se naprijed pomiče - natraške...”

STRAŠNA SREĆA

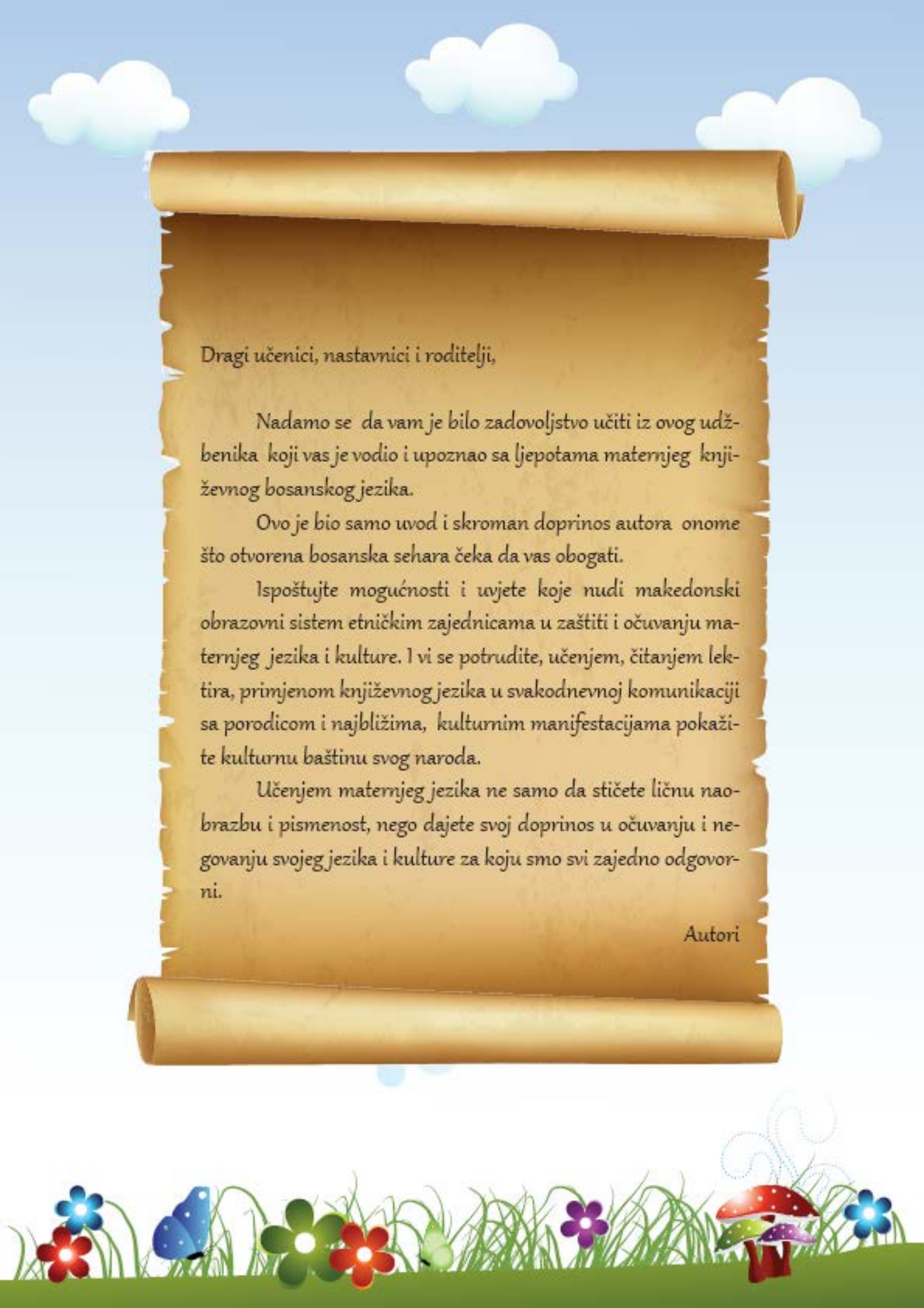
Ribica se mala raku tužila:
- “Jadan mi je život rijeka pružila,
a pogledaj moju sestru stariju
ta je sretna: živi u akvariju...”

ŽABLJA SJETA

Kuka žabac: - “Rega - rega -
glup je život - sit sam svega”,
al' čim spazi čapljin kljun
on u prvi strugne žbun.

KLEPETUŠE

Cijelog dana dvije rode
razgovore prazne vode.
A kad večer naglo padne,
tad kukaju što su - gladne.



Dragi učenici, nastavnici i roditelji,

Nadamo se da vam je bilo zadovoljstvo učiti iz ovog udžbenika koji vas je vodio i upoznao sa ljepotama maternjeg književnog bosanskog jezika.

Ovo je bio samo uvod i skroman doprinos autora onome što otvorena bosanska sehara čeka da vas obogati.

Ispoštujte mogućnosti i uvjete koje nudi makedonski obrazovni sistem etničkim zajednicama u zaštiti i očuvanju maternjeg jezika i kulture. I vi se potrudite, učenjem, čitanjem lektira, primjenom književnog jezika u svakodnevnoj komunikaciji sa porodicom i najbližima, kulturnim manifestacijama pokazite kulturnu baštinu svog naroda.

Učenjem maternjeg jezika ne samo da stičete ličnu naobrazbu i pismenost, nego dajete svoj doprinos u očuvanju i negovanju svojeg jezika i kulture za koju smo svi zajedno odgovorni.

Autori